

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXLVII. évfolyam • 2012. április

150 éves az

ERDÉSZETI
LAPOK

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

Dr. Csóka György elismerése

Az MTA székházában tartott Növényvédelmi Tudományos Napok alkalmával *dr. Csóka György* erdémérnök kollégánk a Magyar Növényvédelmi Társaság Balázs Géza Emlékérem kitüntetését kapta. A díj odaítélésének alapja a díjbizottság megfogalmazása szerint: „Több évtizedes kutató, oktató, és szervező tevékenységért az agrozoológiai szakterületen”. A díj azért is figyelemre méltó, mivel ezt elsősorban mezőgazdasági szakembereknek szokták adományozni, így az erdészeti zoológiával foglalkozó kollégánk elismerése egyben erdészszakmánk elismerése is.

Koltay András

Virág helyett néhány biotikus és abiotikus károsításról készült felvétellel köszöntjük a humorra is oly fogékony kutatót.

Hódrágás (fotó: Greguss László Géza)

Pikáns (fotó: Koltay András)

Vasbíány esetén (fotó: Koltay András)

Óriások buzogánya (fotó: Kovács Márton)

Aki nem lép egyszerre.. (fotó: Sasbalmi Miklós)

A nagy araszoló (fotó: Duska József)

„Közös feladata mindnyájunknak kivetítésként a közgazdaság és az östermelés ezen ágának művelésére utalt, mindenikünknek kik az egyesülés útján való erőteljesebb működés és biztosabb haladás eszközlése céljából az „Országos Erdészeti-Egyesület” körébe való csoportosulás által igyekeztünk az erdészet ügyének szolgálni. [...]”

[...]Hazánk, egy nyomorító pénzügyi helyzet sulya alatt, a válság napjai közt a lét és nem lét feltételeivel küzd, még pedig oly áramlat következményeinek terheivel, melyeket nagy részben saját fiai bibáinak kénytelen tulajdonítani.

A jóra fordulás reménye kedvezőbb jövővel kecsegtet ugyan, de addig, míg ez megjön, az uralkodó válságos idők nyomása alatt élünk; ezeknek pedig, természetében rejlik a már alkotott jó intézmények egy részét magukkal ragadni, vagy azokat a pangás mezejére lökni.

Ily körülményekkel szemben tehetünk és nálunk, hol erdőgazdaságunk helyes kezelésének és üdvös fejlődésének egyik legnagyobb baja éppen az, hogy majdnem mindenki született erdőgazdának tartja magát a nélkül, hogy csak tiszta fogalmakkal is bírna az erdőgazdaság természetéről, s hol a szakképzettséget hivatalos kontárok száma sem csekély, nem lehet feleslegesnek ismernünk, bangsúlyozni azt, hogy erdészetünk érdekeinek megóvása úgy az erdőbirtokosoktól, mint az erdőtiszteltől jelen viszonyaink között és szemben hivattan védnökökkel a legelőrebb figyelmet, és a legelőrebb megóvatást igényli.

Magyarország közéletének és közgazdaságának a legközelebbi jövőben oly lényeges átalakuláson kell átmenni, mely nemzetünk fennmaradásának és hazánk felvirágzásának alapját kell, hogy képezze. [...]”

[...]Végezetre pedig mindazokon kívül, miket már elmondottunk, azt kell kívánnunk és tanácsolnunk, hogy erdőbirtokosaink sobase tekintsék az erdőt a felmerülő pénzügyi nehézségek közt oly egyedüli segélyforrásnak, melynek a tartós termelés alapjául szolgáló tőkéjét is igénybe lehet venni, sobase bigyjenek azon önámító biztatásnak, mely az erdő-tőke megtámadására ama csalékony phrassissal vezeti, hogy majd később megtakarítják a felhasznált tömeget. Ne bigyjenek annak, ki ekként biztatja, mert minden időnek megvan a maga terhe, s ott, hol alkalom és lehetőség volt a tőke megtámadására és értékesítésére fellette nebezen lesz alkalom a már elhasznált tőkének a mindennapi szükségek fedezésére hivatott évi termésből való megtakarítására. [...]”

Bedő Albert:

Erdészetünk érdekeinek megóvása
(EL 1875. január, 1. oldal)

Lomniczi Gergely:
Köszönet!98
Jótekonysági rendezvény a Vértesben101
Országos Erdőkár Nyilvántartási Rendszer101
Gyenes Veronika, Pénzes Eszter, Puskás Lajos:
Üzenetváltásaink 150 éve102
Sárvári János: Végre megnyílt...105
Somogyvári Vilmos:
Bioenergia-konferencia Finnországban106

Horváth Eszter, Lakatos Ferenc,
Szekrényes Tamás:
A tölgy búcsújáró lepke
kártétele a Balatonfüredi
Erdészet területén108

Pauló Tamás:
Székelyföldi fűrészmalmok III.110
Kitüntetések nemzeti ünnepünkön.....112

Pápai Gábor:
Szulyovszky László
hagyományt teremtett.....116

Andrés Pál:
2012 – az egerészölyv védelmének éve118

Wágner Tibor:
Erdészek a Dél-Mátrában.....119
Engedéllyel szedhetők a föld alatti gombák.....123

Hahn Fülöp:
Kanadai favágók124

Tíz éves az Őrségi Nemzeti
Park127

A természet csodái Újpesten.....128

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXLVII. évfolyam 4. szám (április)

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: HARASZTI GYULA

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Bartha Dénes, Detrich Miklós, Lengyel László, Lomniczi Gergely, Oroszi Sándor, Puskás Lajos, Sárvári János

SZERKESZTŐSÉG: 1021 Budapest, Budakeszi út 91. Telefon: 201 62 93 • Mobil: 06 30 97 15 255 • e-mail: erdlap@oe.hu • www.erdeszetilapok.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • Levélcím: 1021 Budapest, Budakeszi út 91. • FELELŐS KIADÓ: ZAMBÓ PÉTER elnök

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2012. március 30.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: Tavasz „habfürdő”. Fotó: Andrés Pál

Köszönet!

Az Országos Erdészeti Egyesület tavalyi tagságának közel háromnegyed része erősítette meg, tartotta meg tagságát egyesületünkben. Köszönjük mindenkinek, akik ezáltal vállalták az arányában legtöbb esetben számottevő tagdíjemelést. A változások szükségessége mellett szavazataival egyhangúan kiálló Küldöttgyűlés határozatai után a beküldött adatlapok nagy számában rejlik az egyesületi élet megújításának igazi lehetősége.

Köszönet illeti mindazok munkáját, akik sok időt és energiát áldoztak tagtársaik tájékoztatására, felkeresésére, az adatlapok összegyűjtésére, továbbítására. E körben elsősorban a helyi csoport titkárok munkája kiemelendő. Köszönjük Kissné Szabó Gabriellának és Tomka Kornéliának, hogy segítették Mester Gézáné titkárságvezető munkáját az adatrögzítésben.

Egyesületünk nem feledkezik meg azokról sem, akik most nem tudták vállalni az átalakulással járó terheket. Bízunk benne, hogy a megújuló egyesületi élet olyan lehetőségeket kínál szakmánk valamennyi résztvevője számára, amelyek vonzásában egyre többen érdemesnek tartják vállalni a tagsági kötelezettségeket.

Az Országos Erdészeti Egyesület Elnöksége

Számvetés

2011-ben mélyreható változások indultak el Egyesületünk életében, melyekről rendre hírt adtunk rendezvényeinken, honlapunkon, valamint az Erdészeti Lapok hasábjain.

A leginkább jelentős lépéseket külső működési forrásaink szinte teljes elapadása kényszerítette ki - alapjaiban kellett átgondolnunk az OEE finanszírozá-

sának szerkezetét. Nyilvánvalóvá vált, hogy megfelelő színvonalú továbbélésünket csak a belső, fix bevételek arányának, mértékének növelésével lehet biztosítani. Ugyanez adhat garanciát civil szervezethez méltó szabadságunk és függetlenségünk növelésére is. Emellett tudtuk: történelmünkhöz méltó szerepünket, jelentőségünket akkor őrizhetjük meg, ha képesek leszünk a tagsá-

gunk anyagiakban és tettekben kifejezett hozzájárulásával arányos szolgáltatásokat nyújtani. Így került a 2011. évi végű Küldöttközgyűlés elé a tagdíjrendszer átalakítását és a tagsági kedvezmények rendszerét tartalmazó javaslatcsomag. A január 1-től megváltozó tagdíjak a tanulók és a keresettel nem rendelkezők esetében csökkenést, az aktív dolgozó tagoknál jelentős növekedést tartalmaznak, míg a nyugdíjasok többsége számára a változás kisebb mértékű. A tagdíjat két részletben lehet kifizetni, mértéke évente a fogyasztói árindex változásával növekszik.

Az adategyeztetés és a 2012-re vonatkozó befizetések során beérkezett adatok teljes és részletes kiértékelése még folyik, de annyi már látható, hogy az Országos Erdészeti Egyesület tavalyi tagságának mintegy háromnegyede – átérezve az aktív dolgozó tagság körében emelkedést jelentő tagdíjreform szükségességét – továbbra is támogatásáról biztosította Egyesületünket, annak aktív tagja maradt. A 3100 fős tagságon belül külön meg kell emlékezni az Erdélyi Helyi Csoport 42 fős létszámáról.

2012-ben az aktív dolgozók és a nyugdíjasok aránya a korábbi évekhez hasonló maradt. A mintegy 2000 aktív

Tisztelt Kollégák! Kedves Vendégeink!

Fogadják szeretettel az ÉSZAKERDŐ Zrt. és az Országos Erdészeti Egyesület meghívását a **2012. évi, 143. Vándorgyűlésre**. Az ÉSZAKERDŐ Zrt. valamennyi dolgozója számára nagy megtiszteltetés és egyben nagy kihívás, hogy húsz év után újból helyszínt biztosíthatunk e jeles eseménynek, fogadhatjuk szakmánk képviselőit, az erdők iránt elkötelezett emberek népes tábort. A Vándorgyűlés jelmondata egyben az ÉSZAKERDŐ Zrt. hitvallása is:

„Az erdő unokáink öröksége”

A tervezett programok során igyekszünk bemutatni mindennapi terepi munkáink sikereit, nehézségeit, a bükkii tájat, az itt élő embereket és nem utolsósorban Miskolc városát.

A Vándorgyűlés logisztikai bázisa (szállás, baráti találkozó, Közgyűlés stb.) a Miskolci Egyetem, ahol a közös Alma Mater jegyében lehetőségünk lesz a „selmeci könyvtár” megtekintésére is.

Bízunk benne, hogy minden résztvevő számára emlékezetes programot sikerült összeállítanunk, aminek első mérlegét már a péntek esti baráti találkozón megvonhatjuk.

A Vándorgyűlés szombaton a Közgyűléssel zárul.

Várjuk Önöket 2012. július 6-7-én Miskolcon az OEE 143. Vándorgyűlésén.

Részletes információt, jelentkezési lehetőséget és regisztrációs felületet a Vándorgyűlés (www.vandorgyules.hu), az OEE (www.oe.hu) és az ÉSZAKERDŐ Zrt. (www.eszakerdo.hu) honlapján tesszük közzé. Kérjük részvételi szándékukat legkésőbb **május 15-ig** jelezni szíveskedjenek.

Jó szerencsét! Üdv az erdésznek!

Zay Adorján
az ÉSZAKERDŐ Zrt.
vezérigazgatója

Zambó Péter
az Országos Erdészeti Egyesület
elnöke

Kissné Szabó Gabriella és Mester Gézáné

dolgozó tag továbbra is a tagság kétharmadát jelenti, az 1000 fő nyugdíjas pedig egyharmad részt. Arányában jelentős, ötven százalékos növekedés történt a tanulók körében, bár az összesen 150 főt számláló tanuló ifjúság még mindig kis részt képvisel a tagság egészén belül. Bár erre pontos szám még nem áll rendelkezésre, de várhatóan megmarad az erdésztechnikusok 40% körüli aránya, mellyel végzettség tekintetében ők alkotják a legnépesebb csoportot az Egyesületen belül. Így nemcsak gesztusértékű a Küldöttgyűlés év végi határozata a műszaki segédszemélyzet egyesülete szellemi örökségének felvállalásáról (MEVME), hanem konkrét, hangsúlyos feladatot is jelent a tagság ezen rétege igényeinek kiszolgálása.

A február végi befizetések alapján minden helyi csoport létszáma kétszáz fő alatti, de több mint 150 tagja van az egri, kecskeméti, nagykanizsai, pápai és visegrádi csoportoknak. A 2011-es tagság 80%-ánál többen erősítették meg tagságukat a Balassagyarmati, Békés megyei, a budapesti HM, az Erdélyi, a Győri Erdőgazdasági, a Kaszói, a Kecskeméti, a Nagykanizsai, a Sárospataki, a Vértesi és a Visegrádi Helyi Csoportokban. A Soproni Hallgatói Helyi Csoport tagsága 54%-kal nőtt.

A tagsági adategyeztetés folyamata a tervezettnél tovább tart. A cikk írásáig a befizetések feldolgozása történt meg teljes körűen. Ennek első ütemében a február 20-ig befizetők körét vezette fel a titkárság, akik számára az egész évre postázza az Erdészeti Lapokat. Második ütemben az ezen dátum után fizető tagtársak adatait rögzítettük, akik a márciusi lapszámtól kezdve kapják újságunkat. Ahol a befizetéshez megadott adatokban bármi kérdést, korábbi adathoz képest változást találtunk, ott rögzítettük az

adatlap minden adatát. Így március végéig a tagság harmadának adatlapjait dolgoztuk fel. A szakosztálytagságra, végzettségre utaló adatok teljes felvezetése az április hónapot még biztosan igénybe veszi. Az adatfeldolgozás időigényének örömteli oka, hogy nagy számú adatlapot kell feldolgozni. Emellett azonban látni kell azt is, hogy a titkárságnak a január 27-i beküldési és befizetési határidő után két hétig még az adatok összegyűjtésével kellett foglalkoznia.

Az adategyeztetés folyamatának szükségszerű, de talán a legtöbbeknek fájó következménye az Erdészeti Lapok februári és márciusi számainak késedelmé. A januári lapszámot még a 2011-es előfizetői címlistára küldte ki az Egyesület. Mintegy 1300 főt jelent, akik határidőre rendezték idei tagdíjukat, de korábban nem voltak előfizetők, így számukra a februári lapszámmal küldtük meg a januári példányt. Mindez időben összeért a márciusi szám postázásával, ami már a Magyar Posta Zrt.-vel kötött új terjesztési szerződés alapján jutott el a tagokhoz. Az Egyesület költségvetésén belül eddig is igen jelentős, több mint 3 millió forintos tételt jelentett a Lapok postázása, holott az előfizetői kör a mostani tagságnak csak a kétharmada volt. Az ilyen szempontból megnövekedett tagság számára csak komoly többletköltséggel lehetne eljuttatni a Lapokat. Az új terjesztési szerződés kedvező anyagi feltételei azonban fajlagosan mintegy 30 százalékkal csökkentik a terjesztésre fordítandó költségeket. Az új rendszer fontos és szükséges eredménye az is, hogy rögzített beszállítási határidejeivel megoldja a korábbi időszak terjesztési problémáit. A mostani, áprilisi lapszámtól kezdődően beálló rend értelmében minden hónap 15. napjához közel eső munkanapon

történik a Lapok leadása a Posta részére, amely azt a csomagolás és címzés időigényét jelentő 2-3 napon belül küldi ki az olvasók számára.

Nem szabad elfeledkeznünk azokról sem, akik nem tudták vállalni az egyesületi tagsággal járó megnövekedett anyagi terheket. Abszolút számokban ez azt jelenti, hogy mintegy 750 aktív dolgozó és 350 nyugdíjas kolléga nem újította meg tagságát, illetve nem tudta vállalni a díj emelkedéséből származó plusz kiadásokat. Fontos ezzel is tisztában lennünk, mivel Egyesületünknek a következő években folyamatosan arra kell törekednie, hogy működésével vonzó lehetőséget kínáljon most elmaradó korábbi tagjai és az egyesületi életben eddig részt nem vevő kollégák számára. A folyamatos tagtoborzásnak az egyesületi alaptevékenységek közé kell majd tartoznia. Különösen fontos ez a tanuló ifjúság és a fiatal aktív dolgozók körében, hogy Egyesületünk jövője hosszú távon továbbra is biztosított legyen.

A rövid számvetés végén mindenképpen meg kell emlékezni a helyi csoportok azon tisztségviselőiről – elsősorban titkáraitól –, akik az adategyeztetés és a tagdíjváltozás folyamatában különösen sokat dolgoztak. Köszönet illeti azt a munkát, amellyel tagtársaik érdekében gyűjtötték és továbbították az információkat, biztatták tagtársaikat, szervezték az adatlapok és a befizetések összegyűjtését, továbbítását és figyelemmel kísérték a titkárság adatfeldolgozó munkáját. Több csoportnál pénzügyi felelősök, összekötők vagy nevesített feladat nélkül egyszerűen csak aktív tagok segítettek a választott tisztségviselők tevékenységét. A titkárságon Mester Gézáné Jucika végezte és végzi az adatrögzítés döntő részét. Ebben a munkában nagy segítséget jelentett Kissné Szabó Gabriella és Tomka Kornélia közreműködése. Köszönet illeti mindenki erőfeszítését, aki bármilyen formában hozzájárult a tagsági reform első lépésének sikeréhez.

Tagjaink bizalmat szavaztak az Egyesületnek, ezt a bizalmat megújuló működésünknek egyértelműen vissza kell igazolnia. Ennek érdekében kell tevékenykednie minden választott tisztségviselőnek és alkalmazott munkatársunknak. Közös célunk az olyan mértékben vonzó Egyesület megteremtése, amelyhez szakmánk legtöbb szereplője érdemesnek tartja, illetve fogja tartani a csatlakozást.

Lomniczi Gergely
főtitkár

A földmivelési miniszter újabb hasznos intézkedése.

Országszerte rég ismert nagy baj, hogy hazánk erdődús vidékei legnagyobb részében a nép közönye az erdei munkák iránt oly nagy, hogy az erdőbirtokos, habár évi termésének csak egy bizonyos részét képes értékesíteni, még ennek kiállítását sem tudja a benlakókkal elvégeztetni, és a legtöbb esetben külföldi vagy legalább is távolabbi vidékek favágóira szorul!

Ezen nemzetgazdasági kalamitásnak következménye aztán az, hogy erdőbirtosaink, nyomva már a drága munkabérek által is, nem képesek termékeikkel az Alföld piacain sem a Stíriából, sem pedig a Gácsshonból beözönlő árukkal szemben a versenyt megállani! Nem is csoda, mert hisz míg Gácsshonnak a felső megyékkel határos részeiben nem ritkán a fuvaros egy rönkőnek kiszállításáért egy liter sóval kénytelen megelégedni, addig nálunk ugyanazon munka a leggyakrabban 0₈₀.1₁₀ frtba kerül! További következménye pedig ezen visszas helyzetnek az, hogy míg a külföldi munkások százezreket visznek magukkal ki, addig a mi népünk a hosszú téli munkátlanság által elsatnyulva esetleg bekövetkező rosz termésnek áldozatul esik, és még a gyakori kormánysegély sem képes bajait megfelelően enyhíteni!

Keserű tapasztalás! hogy míg a termőföld hiánya vagy mostohasága folytán hiányzó kenyeret, más országok népei kézi munkájukkal meg tudják keresni, addig a mi, aránylag sokkal kedvezőbb, égalji és talaji viszonyokkal bíró fölvidékünk népe éhínséggel küzd, és megunva ezt, apái sírját azon gondolattal hagyja el, hogy másutt dolgozni nem kell!

Ezen szomorú állapot máris oly állandó jellegű lett, hogy megszokottá válván, alig gondol valaki a helyzet javítására! És ép ezért annál örvedetesebb Ungmege törvényhatóságának abbeli törekvése, melynél fogva azt kívánja elérni, hogy az ungi kincstári uradalom biztosítsa az összes erdei munkát a nép számára közép bérek és oly szerződések mellett, melyek alapján az elvállalt munka teljesítéséért a megye törvényhatósága jót áll.

Mint biztos kutforrásból értesültünk, a megye közönségének ebbeli, a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. k. miniszterhez intézett előterjesztése viszhangra talált, és ezen, valamint az ezzel kapcsolatos erdei belzetek használatának kedvező megoldása várható. Mindezen intézkedések pedig a keresetforrásoknak, a népnek saját tűzhelye közelében leendő megnyitását és megélhetési viszonyainak emelését czélozván, egyúttal nagy nemzetgazdasági tényezőül tekinthetők, mert az erdei munkák megkedveltetése és sikeres meghonosítása, az eddigi népjellem fokozatos megváltoztatásával, a szorgalmat és munkásságot fogja a tespedés helyébe ültetni, és az általános bajkép ismert munkáskéz hiánya, habár lassan is, de szűnni fog. Nevezetes hatása lesz ennek a gazdasági önállóságra való törekvés kifejtésére, valamint azon függő helyzet megszüntetésére is fog szolgálni, mely ez idő szerint a számítani nem tudó tót és rutén lakosság s a felvidéki korcsmárosok között már annyira erőssé fejlődött, hogy az igavonó marha csak névleg képez népvagyont, de tényleg, mint a kapott terhes kölcsönök kamatja, amazok tulajdona s gazdájával együtt végzett munkája is amazok részére gyümölcsözők. Ugyanezért tehát nem mulaszthatjuk el b. *Kemény Gábor* földmivelési miniszter urnak hazafiúi elismerésünket kifejezni azon újabb hasznos intézkedéséért, melylyel, a jelzett visszasságokat megszüntetendő, elrendelte, hogy ugy az erdei munkák, mint az erdei bérföldek, a kincstár különbeni érdekének teljes megóvásával maguknak a községeknek adassanak k i.

Egy felvidéki erdész.
(EL 1881. április, 297. oldal)

A NYUGAT-MAGYARORSZÁGI EGYETEM ERDŐMÉRNÖKI KAR ERDŐMŰVELÉSI ÉS ERDŐVÉDELMI INTÉZETE, SOPRON

a 2011/2012. tanévben

ERDÉSZETI NÖVÉNYVÉDELMI-SZAKMÉRNÖK-TOVÁBBKÉPZÉSI

tanfolyamot rendez

2012. május 21-25. között.

A tanfolyam keretében előadások hangzanak el az újabb keletű erdővédelmi problémákról, a környezetkímélő erdővédelemről, az ERFARET keretében folyamatban lévő kutatásokról, a megváltozott növényvédelmi jogszabályokról, az EU-csatlakozással járó változásokról.

A képzés során terepi bemutató jellegű tanulmányutat is tervezünk.

A tanfolyam önköltséges, a részvételi díj a jelentkezők számától függően előreláthatólag **65 000 Ft.**

Az elszállásolásról és ellátásról a résztvevők maguk gondoskodnak.

Jelentkezni írásban (postai úton, e-mailen) lehet 2012. április 30-ig az alábbi elérhetőségeken:

Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar Dékáni Hivatal
Majercsákné Zelenák Andrea tanulmányi előadó
9400 Sopron, Ady Endre u. 5. • Tel.: 99/518-135 • e-mail: andi@emk.nyme.hu

Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet
Némethné Pogány Csilla intézeti mérnök
9400 Sopron, Ady Endre u. 5. • Tel.: 06-99/518-230 • Fax: 06-99-518-676 • e-mail: ncsilla@emk.nyme.hu

Országos Erdőkár Nyilvántartási Rendszer

**Az erdészeti hatóság – az ERTI-vel együttműködésben – eleget téve az erdőtörvény vonatkozó rendelkezésének, az Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelőrendszer alrendszeré-
ként 2012-ben elindította az Országos Erdőkár Nyilvántartási Rendszert. Az ehhez kapcsolódó új dokumentum az „Erdővédelmi Kárbejelentő lap”, melyet minden jogosult, szakszemélyzeti státussal bíró szakembernek évente négy alkalommal kell megküldenie az erdészeti hatóság számára.**

Az erdészek és a társadalom számára egyaránt kiemelt jelentőségű a magyar erdők egészségi állapota, amelyről az elmúlt pár évtizedben az úgynevezett „Erdővédelmi jelzőlapokon” szolgáltatnak információt az erdőgazdálkodók. Amíg azonban ez a rendszer az erdőgazdálkodóknak csak egy körétől – 200 ha-t meghaladó erdőterület felett – várta el az adatszolgáltatást, addig az OENyR valamennyi jogosult erdészeti szakszemélyzeti státussal bíró szakembertől várja az általuk kezelt erdők

egészségi állapotáról szóló jelentést évente négy alkalommal. Az adatszolgáltatás bizonylata az „Erdővédelmi Kárbejelentő lap”, befogadja az erdészeti hatóság.

Az OENyR lehetővé teszi a pontosabb erdővédelmi prognózis készítését, és 2013-tól kizárólagos alapját képezi az Országos Statisztikai Adatgyűjtő Program (OSAP) felé való erdővédelmi információszolgáltatásnak is.

Az OENyR elindításával az erdővédelmi jelzőlapos adatszolgáltatás tehát 2013-tól megszűnik, ugyanakkor 2012 még átmeneti év lesz. Mivel az OSAP jogszabály egy évvel korábban határoz-

Erdőkár Nyilvántartási Rendszer

Nyomatványok átvehető:

- MgSzH Erdészeti Igazgatóságon (1023 Budapest Frankel L. 42-44.)
- Megyei Kormányhivatalok Erdészeti Igazgatóságain

Jelentés leadás határideje első alkalommal:

2012. április 15.

za meg az adatszolgáltatás adott évre vonatkozó előírásait, ezért a 2012. évben – elvben – még az erdőgazdálkodók felé is fennáll a korábbi kötelezettség. Ezt a kötelezettséget azonban az OENyR adatszolgáltatási nyomtatványának, az „Erdővédelmi kárbejelentő lap”-nak a kitöltésével és beküldésével is teljesíteni lehet. Amennyiben a szakszemélyzet által egy adott kár bejelentésre került, akkor a gazdálkodó felé fennálló – ugyanarra a káreseményre vonatkozó – OSAP-os kötelezettség is teljesítettnek tekintendő.

A szakszemélyzet az „Erdővédelmi Kárbejelentő lapok” nyomtatott és fűzött tömbjét az MgSzH Erdészeti Igazgatóságán, valamint a megyei kormányhivatalok erdészeti igazgatóságain veheti át. Egyéb adatszolgáltatók a www.mgsh.gov.hu honlapról tölthetik ki a kárbejelentő nyomtatványt.

A honlapon az OENyR működtetésére, az „Erdővédelmi kárbejelentő lap” kitöltésére és beküldésre vonatkozó útmutató, illetve további, a témához kapcsolódó információ is elérhető.

MgSzH Erdészeti Igazgatóság

Jótekonysági rendezvény a Vértesben

Erdőgazdaságunk területén számtalan műemlék, történelmi emlékhely található. Cégünk jövőbeli elképzelései között szerepel, hogy valamennyi helyreállításában és megővésében szerepet vállal. Ezért minden évben pünkösdkor egy-egy jótekonysági rendezvény szervezésével hívjuk fel hagyományteremtő mozgalmunkra a figyelmet.

Műemlék-rekonstrukciós program-sorozatunk első állomása Kőhányás. (A

település közigazgatásilag Gánthoz tartozik.) Itt található az Esterházy család által 1873-ban épített Szent Teréz kápolna. Ezt a kápolnát 1980-ban egyházi összefogással erdőgazdaságunk Csákvári Erdészete felújította.

Jótekonysági rendezvényünk időpontja: 2012. május 26.

A rendezvény védnöke: *dr. Semjén Zsolt* miniszterelnök-helyettes. Programunk *Kocsis Mihály* vezérigazgató ünne-

pélyes megnyitójával kezdődik, majd mise és egyházzenei koncert következik. Ezt követően a kulturális programokkal párhuzamosan népművészeti- és hagyományörző vásár, valamint trófeabemutató, kisállat-bemutató, vadászkutya-bemutató, íjászat, szénabála-vár lesz. Reményeink szerint részt vesz az eseményen a Szent László Lovagrend is. Rendezvényünket színesíti *Pintér Tibor* és a *Komáromi Lovas Színbázis* művészeinek fellépése, majd a *Kormorán Együttes* koncertje.

Vértesi Erdő Zrt.

Fotó: **Fácányi Zsombor**

Erdész-vadász könyvek

Az alábbi témákban könyveket, illetve folyóiratokat keresek: erdészet, vadászat, halászat, horgászat, madarászat, állattan, növénytan, gombászat, méhészet, útleírás, néprajz. Akár egy darab könyve van vagy esetleg egész könyvtárat, hagyatékot adna el, keressen meg bizalommal!

Berdó József

tel.: +36 30 938 6178

e-mail: berdojosef@t-online.hu

Üzenetváltásaink 150 éve

Mai szóhasználatunkkal élve: Kommunikációnk 150 éve. Az Erdészeti Lapok szellemiségéhez azonban hűtlen lennék, ha ezt az idegen szót használnám a címben. A magyar erdészeti szaknyelv megteremtése, folyamatos fenntartása, az élő magyar nyelvhez kapcsolása sok nyilvánvaló eredményt hozott. Nemzettudatunk fejlődésén, az oktatás, a kutatás és a gyakorlat mindennapjainak támogatásán túl arra is lehetőséget teremtett, hogy kapcsolatot létesítsünk a társadalom többi szereplőjével is. Az érthető beszéd ugyanis az oxigén a kommunikáció légkörében.

Egy két oldalra tervezett válogatás természetesen nem lehet teljes. Nem lehet azért sem, mert üzenetváltásainkat nem egy valamiként kell elképzelni, hanem a sok valami összekapcsolásaként. Szemünk előtt zajló, mindennapjainkat kitöltő holisztikus rendszer. Mint az erdő maga. Lehet, hogy 500 évvel ezelőtt jobban ráéreztek erre eleink, akik az erdő szinonimájaként használták a kerek szót is. Hiszen az erdő inkább jelentette a fejlődő erdőt, az eredőt vagy az eresztvényt, míg a kerek a kerek egészet.

Lássuk tehát a válogatást és lássuk benne a történelmünket és magától értetődően (ezt szoktuk „persze”-nek írni) önmagunkat.

Tanösvény-avatás a Hajagban. E.L. 2009. december: Bús Mária: Tanösvény-avatás a Hajagban, 376. o.

Autóspibenő Vas megyében. Az Erdő, 1967. május: Cebe Zoltán: Autóspibenők létesítése, 217.o.

1877. július:

„Az Országos Erdészeti- Egyesület mult évi december 17-én tartott ülésében hozott határozatánál fogva megbizta az igazgató választmányt, miszerint a legalsóbb fokú erdészeti személyzet kiképzése iránta leggyakorlatibb módot szem előtt tartva, tüzetes tervet készítsen, s amennyiben annak keresztülvitelére a kormány anyagi vagy szellemi támogatása szükségesnek mutatkoznék, a kellő lépéseket tegye.” Illés Nándor: Erdőri iskola

1883. október:

„Négy nappal Szeged újja születésének lelkes ünnepélye előtt, melynek örömeit oly hálás érzéssel osztja meg felséges királyával a nemzet, nyílt meg e város határában az első magyar erdőri szakiskola.

Örömmel jegyezzük fel e tényt az erdészet történetírója számára, mert szakunk egyik legrégebb és legsürgősebb óhajjának teljesülését látjuk benne.” Horváth Sándor: Az első erdőri szakiskola

1895. május:

„...a nép téves fogalmaiból támadott s amik az ország minden részén majdnem ugyanazon jelenségekben nyilatkoztak meg

Erdészeti Előadások a XI. soproni nyári egyetemen (beszámoló Dr. Majer Antal professzor előadásáról)

Magyar és német nyelven hangzott el *dr. Majer Antal* egyetemi tanárnak, az Erdészeti és Faipari Egyetem rektorhelyettesének „Az erdő a kultúrában” című újszerű előadása. Az előadást sok vetített színes kép és magnetofonra felvett, az előadást szervesen kiegészítő zenei művek kísérték. *Németh András* erdőmérnök szavatai és irodalmi felolvasásai jól beleillettek az előadásba és harmonikussá tették azt. Az előadás mindezekkel a „segédletekkel” és szavatokkal volt teljes, mégis megkíséreljük csak a szöveg alapján visszaadni az előadás igen jól sikerült hangulatát. Dr. Majer Antal három részre osztotta előadását. Az első részben arról beszélt, hogy az erdő és a fa az embernek nemcsak nyersanyagot ad, hanem az esztétikának is örök forrása, művészi mintakép is. Az erdő nemcsak védi, melegíti és táplálja az embert, hanem tanítja, üdíti, vidámítja, és lelkesíti is. Elkövetkezhet az az időszak — mondotta az előadó — amikor az emberiségnek faanyagra nem is lesz szüksége; az erdő akkor is fontos szerepet tölt majd be az ember életében; védi egészségét, szépségével szórakoztatja, hangulatával üdíti és sokrétű életmegnyilvánulásai gondolatokra készíti. Az előadás második és harmadik részében az erdőábrázolás fejlődését mutatta be az előadó festők művein, erdei hangulatot keltő, az erdő életét kifejezni akaró zenei műveken, a költészetben és a képzőművészeteken keresztül is. A legjelesebb magyar költők műveiből mintegy tíz költeményrészletet hallhattak a nagyszámú magyar, német, svéd, lengyel és csehszlovák vendéghallgatók.

Hiller István
1966. 9. füzet 429. o.

Vitakultúra (E.L. 1937–38)

1937. január: Ajtay Viktor: A vágásérettséget és vágássorrendet meghatározó szám
 1937. február: Ajtay Viktor: Fokozatos felújítás alatt levő állományok vágássorrendszáma
 1937. március: Magyar János : Hozzászólás Ajtay Viktornak „A vágásérettséget és vágássorrendet megállapító szám” c. tanulmányához
 1937. április: Ajtay Viktor : A természetes vágássorrendszámra alapított hozamszabályozás
 1937. november: Dr. Kovács Ernő : Ajtay Viktor vágássorrendszáma és hozamszabályozása
 1937. december: Magyar János : Észrevételek
 1938. március: Ajtay Viktor : Összefoglalás
 1938. November: Ajtay Viktor : Átmeneti vágásforduló
 1939. november: A vita lezárása

„Ajtay Viktor erdőtanácsos úr személyes látogatásával tisztelt meg Sopronban abból a célból, hogy a vágássorrendszám és az arra alapított hozadékszabályozás körüli vitás kérdéseinket szóbelileg megtárgyaljuk és a lehetőség szerint megegyezésre jussunk. Megbeszélésünk befejeztével Ajtay tanácsos úr arra kért, hozzam tárgyalásunk eredményét az „Erdészeti Lapok”-ban nyilvánosságra és zárjuk le ezáltal vitánkat ott, ahol elkezdtük: a szakközönség előtt. Örömmel teszek most eleget ennek a kérésnek..” *Dr. Kovács Ernő*

„Az elmondottak valóban azt igazolják, amiben Sopronban mi már meg is egyeztünk, hogy ti. a vitát félreértések okozták, s hogy végeredményben sem „c” tényezőmön, sem levezetéseimen, sem következtetéseimen változtatnom nem kell; ezért örömmel zárom le tehát én is a vitát. Különös örömmel, hogy eddig ez a bajvívás a lovagiasság szabályai szerint folyt le, én pedig minden félreértés ellenére töretlenül haladhatok tovább azon az úton, amit magamnak gyakorlati erdőgazdaságunk előbbre vitelére kitűztem.” *Ajtay Viktor*

(pl. a korlátlan s rendetlen fahasználat, az újraerdősítés elhanyagolása, a kíméletlen s mértéktelen legeltetés, vagy az erdei károsításokra s a lopásra való könnyelmű hajlandóság stb.). Az ilyen általános érdeklődéseket meglegelni tehát könnyű. De még ezekre nézve is igen üdvös volna megtudni, hogy a baj egyes vidékeken mennyire fejlett s mennyire gyökerezett meg a népfelfogásban, hogy a téves fogalmak a nép eszejárásában hogyan jelennek meg s hogyan volnának tehát ahoz mért okoskodással legsikeresebben megközelíthetők s a nép lelkéből kigyomláhatók.” *Arató Gyula: Az erdőszeti ponyvairodalmi vállalat ügye*

1898. december:

„...üzemben álló erdőben mily elvek szerint kell eljárunk, hogy a gazdaság a jövedelmezés lényeges csorbitása nélkül azoknak a kívánalmaknak is megfeleljen, melyeket a nagy közönség némely erdővel, mint üdülő helylyel szemben jogosan támaszt...” *Bund Károly: Erdőgazdaság szépirodalmi céljával*

1899. július:

„Számolni kell azonban a séta egyik leglényegesebb céljával, a szórakozással is.”

„Nagyobb örömet okoz azonban, ha az öreg fákat fiatalos cserjése, kisebb-nagyobb tisztás, rövidebb- messzebb kilátást engedő nyilas szakítja meg. Ilyenek kedvéért az uttal kanyarodást is lehet és kell tétetni.

Az utnak valami céljának kell lenni. Az ember vajmi ritkán hajlandó — legalább egymagában— a céltalan bolyongásra.” *Illés Nándor: A séta - erdők felújításának kérdéséhez*

1934. február:

„A turista - paragrafus szerint a mi erdőbirtokosaink „megengedni kötelesek”, hogy erdejük csendes szentélyei feldúlásának, sűrű fiatalosaik pedig „gondatlan-ságból okozott” állandó tűzveszélynek le-

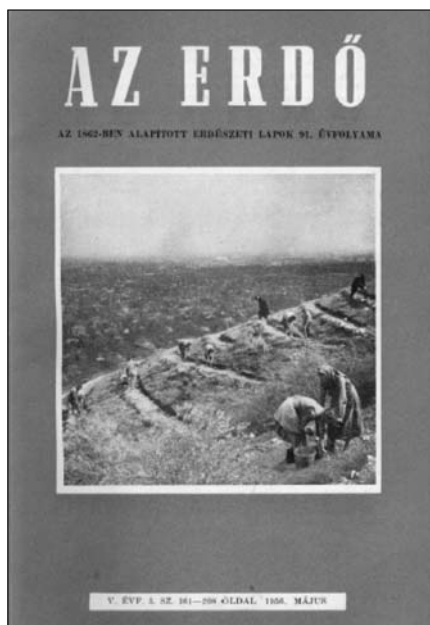
gyenek kitéve.” *Ajtay Jenő: Erdőtulajdon és a legeltetés - Erdőtulajdon és turisztaság*

1967. május:

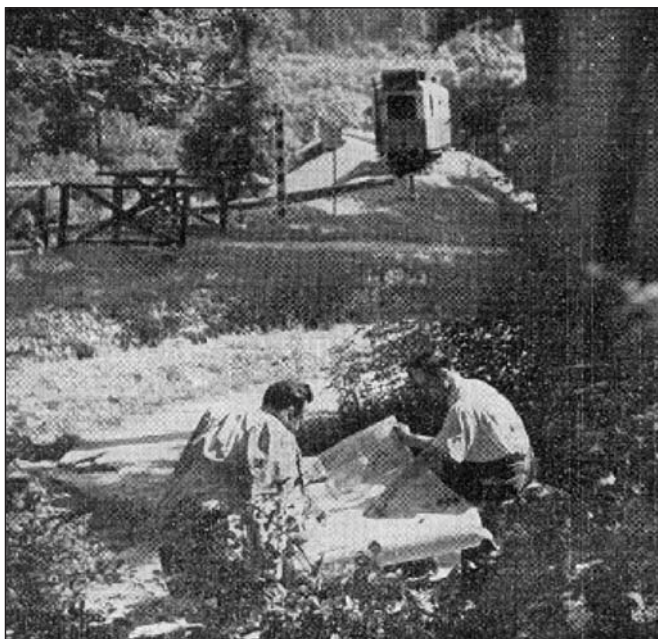
„Az 1920-as évek második felében a turistáskodás erőteljesen fellendült Magyarországon. A turistaegyesületek taglétszáma megkétszereződött. A megerősödött egyesületek új turistaalkotásokkal gyarapították a főváros – környéki erdővidéket. Tizenöt menedékház épült 1925 és 1933 között a Budai –, a Pilis, a Cserhát- és a Börzsöny-hegységben! És új kilátótornyok, újonnan foglalt források is jelezték az új erőre kapott mozgalom lelkes tevékenységét. A megduzzadt létszám azonban felhígulást is jelentett: a régi, tapasztalt turista-gárda mellett új emberek is megjelentek a terepen. Őket is a természet szeretete s a haza megismerésének a vágya vonzotta ki a szabadba. De mert tájékozatlanok voltak, még semmiféle oktatásban, kiképzésben nem részesültek, egyben új feladatot is jelentettek a turista mozgalom részére: meg kellett szervezni a turista tömegek oktatását. Ekkor indult meg a túravezetői tanfolyam, mely a túrák vezetőit igyekezett alaposan kiképezni, sokoldalú ismerettel felruházni.” *Dr. Pápa Miklós: Közös úton... – Erdészet és turisztika*

1971. május:

„Ez a jelenség, ez a modern „népmozgalom” — túlzás nélkül mondhatjuk— forradalmi változást idéz elő az erdővagyon rendeltetésében és ezzel egyenrangú változást igényel az erdőgazdálkodás szemléletében is. Ez a jogos társadalmi igény, az erdő ilyen formájú „birtokbavétele” merőben új és eddig szokatlan feladatok elé állítja az erdő hivatásos sáfárjait, akiknek mielőbb meg kell találni az erdő hagyományos rendeltetése és az új igény közötti közérdekű egyensúlyt.” *Dr. Balassa Gyula: Néhány szó az „Erdők a közjóért” különszámhoz*

1956. május: Címkép: Készül a budapesti „zöldövezet”

Parkerdői részlet tervezése a helyszínen, báltérben az úttörővasút. Az Erdő, 1957. szeptember: Király Gáspár: Budapesti parkerdő kialakítása, 347. o.

1910. március (2. szám):

„Irodalmi pályázat. A vallás- és közoktatásügyi miniszter által 1906 óta az ország valamennyi népiskoláiban rendszerezett „Madarak és Fák Napja” iskolai ünnepélyének mielőbbi meghonosítása érdekében az Országos Állatvédő Egyesület nyílt pályázatait hirdet oly munkák megírására, melyek a néptanítóknak az ünnepelés mikéntjére nézve utmutatást és anyagot nyújtanak. A dolgozatok elsősorban a madárvilág vonzó megismertetésére, a madarak hasznának kidomborítására és általában a természet megkedveltetésére irányuljanak. A Madarak és Fák Napja ünnepélyének keretében a pályázók figyelemmel legyenek az Országos Ifjúsági Madárvédő Liga intézményének beillesztésére is. A részletes pályázati feltételeket az Országos Állatvédő Egyesület (IX., Ernő-utca 11–13. sz.) kívánatra bárkinek portómentesen megküldi.”

1912. szeptember (2. szám):

„Az Országos Állatvédő Egyesület, mely a Madarak és Fák Napjának 1906-ban történt rendszeresítése óta a néptanítókat a nap ünneplésére alkalmas utmutatásokkal és előadási mintákkal látja el, három év óta a tanügyi hatóságok támogatásá-

A természet visszatükrözi az ember cselekedeteit E.L. 1999. november: Az Erdők Hete 1999, 347.o.

val egybegyűjti, feldolgozza és egy külön évkönyvben közlést tesz a nap ünnepléséről szóló iskolai jelentéseket.

Az 1910-ik évben 1400 iskolából, az 1911-ik évben 2800 iskolából érkezett be jelentés, az idén pedig a jelen napig beérkezett iskolai jelentések száma máris meghaladja a 4000-et.”

1922. november (2. szám):

„Az alföldi erdőtelepítési szaktanács 1922. évi október hó 26-án tartotta meg Budapesten rendes ülését, amelyen elsősorban az akció érdekében a közel jövőben kifejtendő propagandatervekről történt bejelentés. Eszerint a kultusz- és földművelésügyi minisztériumok gondoskodni kívannak arról, hogy a fák és az erdő szeretete és megbecsülése a nép- és szabadoktatás keretében is terjesztessék, a „Fák- és madarak napja” a fanevelés és faültetés ismertetésére is felhasználhatóak s az ifjúság és a falu népe szakszerű előadásokkal és népies közleményekkel az erdőtelepítés fontosságáról meggyőzessék.”

1954. április:

„1954. április második hetében rendezték meg a „Fák Hetét...” „A Minisztertanács a fásításban kitűnt személyeket emléktárggyal és oklevéllel jutalmazza.

Ezenkívül a „Legjobb fásító megye”, a „Legjobb fásító járás”, a „Legjobb fásító község”, a „Legjobb fásító termelőszövetkezet”, a „Legjobb fásító DISZ-szervezet” és a „Legjobb fá-

Dr. Dimény Imre mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter Kőbányán a Magyar-Szovjet Barátság Parkban fát ültet. Az Erdő, 1973. május: Fekete Gyula: Budapesten nyílt meg az 1973. év Fásítás Hónapja, 236.o.

sító Úttörőcsapat” zászlóval kell kitüntetni a fásításban országosan legjobb eredményt elért megyét, járást, községet, termelőszövetkezetet, DISZ-szervezetet és úttörőcsapatot.”

2010. október:

„Idén 2010. október 8-án az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottsága Erdészeti Albizottsága erdészeti nyílt napot szervez az Országgyűlés Felsőházi Termében, mely rendezvény egyben a XIV. Erdők Hete megnyitó rendezvénye is. A rendezvényen felszólalnak az Országgyűlés és a kormány vezetői és tagjai, az erdészeti oktatás, kutatás, az erdőgazdálkodás és az erdészeti, valamint a zöld civil szervezetek képviselői.

A XIV. Erdők Hete rendezvényei az Egyesület honlapján (www.oee.hu) az eseménynaptár rovatban kísérhetőek figyelemmel.” Ormos Balázs: XIV. ERDŐK HETE nyitó rendezvénye az Országgházban

Összeállították:

Gyenes Veronika, Pénzes Eszter, Puskás Lajos

MAGÁNERDŐBEN

Végre megnyílt a fiatal erdők állománynevelése jogcím!

Májusban benyújthatók a támogatási kérelmek!

Nagy örömmel jelentjük be, hogy a MEGOSZ által több éve szorgalmazott erdőnevelési jogcím (befejezett ápolás, tisztítás, nyesés) végre megnyílt és pályázható!

Az erről szóló, a vidékfejlesztési miniszter által kiadott 25/2012.(III.20.) VM rendelet, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a fiatal erdők állományneveléséhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről március 20-án megjelent a Magyar Közlönyben. A rendelet szövege megtalálható a Magyar Közlöny 32. számában a 6431-6441 oldalakon (nyomtatásnál a 93. oldaltól a 102. oldalig), mely az alábbi linkre kattintva letölthető: <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/mk12032.pdf>

A rendelet néhány fontosabb előírása a következő:

– a támogatás igénybevételére jogosultak a 20 hektárnál nagyobb erdőterületen gazdálkodó magán- vagy önkormányzati erdőgazdálkodók;

– legkisebb támogatható terület legalább 1 hektár;

– szabad rendelkezésű erdő nem támogatható;

– a kifizethető támogatás, mivel I. tengelyes beruházási jogcímről van szó, nem haladhatja meg a kiadásigazoló bizonylattal igazolt kiadások 50%-át;

– támogathatók:

- befejezett ápolásnál: a kézi, gépi ápolás, kapálás, kaszálás, metszés, fakivágás, tárcsázás, kultivátorozás, talajmarás;
 - tisztításnál: kézzel, géppel végzett tisztítás, tisztítási anyag megsemmisítése törzsnyesésnél: kézzel vagy géppel végzett nyesés, nyesési anyag megsemmisítése,
- külön felhívjuk a figyelmet, hogy mindhárom művelet esetében elszámolható a terepi munkák erdészeti szakirányítási költségeinek 50%-a is!

– A támogatási kérelmet először 2012. május 01. és 31. között lehet benyújtani.

– A támogatási kérelmeket az MVH a rendelet mellékletei szerinti pontrendszer alapulvételével rangsorolja.

A Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége rendkívül sokat tett a jogcím megnyitása, a rendelet megjelenése érdekében az érdekképviselőket szinte valamennyi eszközt igénybe véve. Ezúton szeretnénk megköszönni mindazok támogatását és segítségét, akik sokat tettek a Vidékfejlesztési Minisztérium, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal és az erdészeti szakigazgatás keretén belül azért, hogy ez a magánerdő gazdálkodók által nagyon várt rendelet végre megjelenjen!

Az új, most elindult jogcím keretében támogatandó befejezett erdőállítás, nyesés, tisztítás támogatása jelentős és azonnali munkahelyteremtő potenciállal rendelkezik. A felsorolt erdészeti munkák támogatása nem új dolog, a korábbi erdészeti nemzeti támogatásokban is fontos szerepet játszott. A támogatások megszüntetésére a 25/2004. évi FVM rendelet hatályon kívül helyezésekor került sor, feltételezve azt, hogy az ÚMVP keretében, a szakmai szempontból elengedhetetlen munkák támogatására ismét sor kerül.

A korábbi nemzeti támogatás megszűnése és a közösségi támogatások hiánya miatt a befejezett ápolási, nyesési, tisztítási munkák az elmúlt időszakban csak részben kerültek elvégzésre. Például 2008-ban a tisztítás erdőtervi előírása 286 ezer hektár volt, amelynek csak 32 százaléka lett elvégezve, szemben a korábbi évek több mint 60 százalékos teljesítésével. Vagy ugyanebben az évben 7600 hektár erdőfelújítás befejezésére került sor, amelyeknél a befejezett ápolás a támogatás hiányában általában elmaradt.

Az intézkedés elindítása azonnali és folyamatos munkalehetőséget teremt. A munka rövid betanítás után – erdészeti szakember irányítása mellett – azonnal végezhető. Az egy hektárra fordítandó munka költsége sok tényezőtől függ, de

legfontosabb a terepviszony, az állomány szerkezet és a felújítás módja. Az első időszakban körülbelül 100 ezer hektár érintett területtel számolhatunk, ami átlagos paraméterekkel számolva több ezer fő egész éves foglalkoztatásával lehet egyenértékű.

A jogcím rendkívüli fontosságára és országos hatókörére tekintettel kérjük, hogy saját környezetében mindenki terjessze a hírt annak érdekében, hogy a jogcímen rendelkezésre álló mintegy 2 milliárd forintot hatékonyan felhasználhassuk. Amennyiben a rendelet értelmezésével, a támogatási kérelem benyújtásával kapcsolatban kérdése van, azt küldje meg Szövetségünknek. A MEGOSZ az illetékes hatóságok szakembereinek bevonásával fórumot is szervez a felvetődő kérdések megválaszolására és országos sajtókampányt a jogcím népszerűsítésére. Rendkívül fontos, hogy a rendelkezésre álló keretet hatékonyan felhasználjuk és felszámoljuk a támogatható műveletek terén az elmúlt évek során a pénzühiány miatt felhalmozódó elmaradásokat! Pályázzunk tehát minél többen!

Küszöbön áll az erdő Natura támogatások kompenzációs rendeletének megjelenése, aminek alapján előreláthatólag május 15-ig, az egységes kérelmek beadásával egyidejűleg lehet majd támogatást igényelni egyszerű, területalapú, az állományok fajajosszételétől és korától függő 40-200 EUR/ha/év támogatási értékre. A támogatást elnyerők számára a Natura előírásokkal kapcsolatos tanfolyamon való részvétel kötelező előírás lesz.

Szintén közel áll a megjelenéshez az a rendelet, ami az Erdészeti potenciál és Erdő-környezetvédelmi kifizetések egységárait emeli jelentősen, illetve egyszerűsítéseket irányoz elő az Erdőtelepítési és Erdőszerkezet átalakítási jogcímeknél.

A két fenti rendeletről megjelenésük után szintén részletes tájékoztatást adunk.

Dr. Sárvári János
MEGOSZ

Bioenergia-konferencia Finnországban

A Finn Nemzeti Vidéki Hálózat – együttműködve az Európai Vidékfejlesztési Hálózattal (EVH) – „Bioenergia az erdőkből – Nemzeti vidékfejlesztési programok és az erdőszetre épülő bioenergia” címmel szemináriumot szervezett.

A konferencia résztvevői nemzeti vidékfejlesztési hálózatok, kormányzati szervek, erdészeti bioenergiában jártas szakértők, kutatók, vállalkozók, cégek, civil szervezetek képviselői voltak.

Távlati cél az EVH honlapján országokként, kulcsszavak szerint kereshető, kb. 3000 egységet (projektleírást) tartalmazó európai adatbázis kialakítása.

(Kiutazásom előtt a SEFAG és a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat munkatársai segítségével elkészítettünk a Somogyi Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság által létrehozott kísérleti energiaültetvényekről készített tanulmány összefoglalóját a következő címmel: „*The energy-forest project – experiences of SEFAG*”, amelyet megküldtünk az EVH számára.)

A szemináriumot *Paivi Kujala* a Finn Nemzeti Vidéki Hálózat igazgatója nyitotta meg, majd *Matti Falk* manager Dél-Savo tartomány nevében köszöntötte a résztvevőket.

Timo Maatta, a Motiva cég osztályvezetője vázolta az energiapolitika céljait, amelyek a következők:

- belső energiapiac létrehozása,
- biztosítani kell a biztonságos energiaellátást,
- az energiahatékonyság fokozásával és megújuló energiával csökkenteni kell az üvegházhatású gázok kibocsátását,
- energetikai technológiák fejlesztése,
- a nukleáris energia jövőjének figyelembevétele,
- közös energiapolitika végrehajtása, együttműködés a fejlett és a fejlődő országok között, egységes álláspont nemzetközi szinten az energiaügyi kérdésekben.

Fabio Cusso, az Európai Vidékfejlesztési Hálózat (ENRD) képviselője előadásában ismertette az ENRD erdészeti kezdeményezéseit, így az erdei biomassa, a többcélú erdőgazdálkodás, magán-erdőgazdálkodás támogatása stb. témákban számos konferenciát tartottak a tagállamokban.

Ezután egy rövid összefoglalót tartott a megújuló energia fontosságáról, ezen belül az erdei biomassa jelentőségéről az EU-ban. Elmondta, hogy 2020-ra 20%-

ra kell növelni a megújuló energia részarányát (RES) az unióban. Ezen belül a biomassa növekszik, amelynek 80%-a faalapú lesz. Az előzetes számítások alapján mintegy 675 millió m³/év erdei biomasszával számolnak 2020-ra.

Danilo Marandola, az Olasz Nemzeti Vidéki Hálózat munkatársa összefoglalót adott a 2011-ben Rómában megtartott Erdészeti Szemináriumról.

Elmondta, hogy az elmúlt néhány évtizedben az erdő egyre fontosabbá vált a vidéki és hegyvidéki területek szocioökonómiai fejlődésében, beleértve a környezetvédelmi stratégiákat is. Manapság az erdő nem csupán termelési célokat szolgál, hanem egyre nagyobb figyelem és hangsúly helyeződik multifunkcionális szerepére: a klímaváltozás mérséklésében, a biodiverzitás megőrzésében, az energiatermelésben, a talajvédelemben, valamint a vízháztartásban betöltött funkcióira is.

A finn *Antti Asikainen* professzor ismertette az európai és finnországi erdészeti bioenergia-felhasználás helyzetét. Megállapította, hogy a faalapú energiafelhasználás Európa-szerte gyorsan növekszik. Az energetikai célú hengeres fa betakarítására azonos technológiákat, gépeket használnak. A megnövekedett termelés során nagy hangsúlyt kell helyezni a minőségi előírásokra a jövőben. A kereslet szezonális változása nagy kihívást jelent a termelők számára, hiszen az apríték hosszú idejű tárolása anyagi veszteséget jelent a gazdálkodóknak.

Arto Koistinen, a finn Erdészeti Faprodukción Fejlesztési Centrum szakértője bioenergiái koordinációs programot mutatott be.

Ismertette, hogy Web-szervizszolgáltatást vezettek be Finnországban, amire azért volt szükség, hogy megismerhessék a pályázat és megvalósítás teljes vertikumát a beruházás kezdetétől a befejezésig.

Asko Pubakka „Az erdészeti bio-masszára alapozott vállalkozói szellem fejlesztése Kelet-Finnországban” címmel tartott előadást.

A siker kulcsát a következőkben foglalta össze:

- jó kapcsolat a helyi önkormányzatokkal és az erdőtulajdonosokkal,
- elegendő személy, aki megfelelő időt áldoz a munkára,
- elegendő ismeret,
- elegendő bátorság,
- jó partnerek.

Raimonds Bermānis Lettországból felhívta a figyelmet, hogy a jövőben növelni kell a biomasszából előállított energiát a helyi önkormányzatokra alapozva. Fokozni kell a magántulajdonú erdőben a biomassa-termelést. Fel kell kelteni az érdeklődést a fakitermelést végző vállalkozásoknál az erdei biomassa termelésének a lehetőségére.

Danilo Marandola elmondta, hogy Olaszországban a megújuló energia 30%-a bioenergia.

Gabriela Micevska ismertette a hallgatósággal az erdei biomassa-energia helyzetét Macedóniában, ahol az állami erdők aránya 90,14%, a magánerdők 9,86%.

A biomassa megoszlása az alábbiak szerint alakult Macedóniában:

szalma	158 949 t,
szőlőhulladék	127 872 t,
gyümölcsös hulladék	27 435 t,
erdei hulladék	230 000 m ³ ,
faipari hulladék	120 000 m ³ .

Elmondta, hogy országukban pillanatnyilag egy kisebb pellet- és egy kisebb briketterőmű működik.

Szedlák Tamás, az EB Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóságának H.4. Egységének munkatársa rövid áttekintést adott az erdőszet jelenlegi helyzetéről, a nemzeti vidékfejlesztési programok erdészeti intézkedéseinek megvalósulásáról. Ezt követően kitért „A KAP jövője 2020-ig” bizottsági közle-

Tizenhét kilós rókát lőttek Nagy-Britanniában

Óriás rókát lőttek Nagy-Britanniában: 17 kiló 20 dekát nyom a vad, csaknem a háromszorosát egy átlagos róka tömegének, amely szűk 7 kiló. A vad mérete is impozáns: 140 centi hosszú az orra hegyétől a farka végéig. Az állat vesztét az okozta, hogy báránnyokra támadt egy aberdensheere-i gazda földjén, aki megkérte egy barátját, hogy üljön ki éjszakai lesre. A vadász, egy 69 éves férfi mindössze 25 centivel magasabb a róka hosszánál – adta hírül a BBC brit sajtóorgánusa. Ekkora rókát még soha senki nem lőtt brit földön. Tudósok szerint pár éve még nem is létezhetett ekkora példány, feltehetően a városok közelében a jobb táplálékszerzési lehetőségek miatt indultak növekedésnek a rókák.

(MTI)

ményre és az erdészet vidékfejlesztésben betölthető jövőbeni lehetséges erősebb szerepére.

Az előadása végén ismertette a Biomassza 2020 programot, amely a következők szerint alakul:

- A biomassza több mint 10%-a az EU teljes végső energiafogyasztásának (140 Mtoe).
- 7%-os elektromosenergia-felhasználás várható.
- 9,5%-os energiafelhasználás várható a közlekedésben.
- A szilárd biomassza 70%-a bio-vilamosenergia.
- A legnagyobb növekedés a biomassza-energiatermelés területén várható.
- A fa nagyon fontos szerepet játszik a közvetlen ellátás területén.
- Ma kevesebb, mint 5% a szilárd biomassza-behozatal az EU-ba harmadik országból.
- Várható ennek erőteljes növekedése (főként pelletből).
- A megújulóenergia-irányelv szerint a Bizottság elkötelezett amellett, hogy rendszeresen jelentést ad a biomasszát használó ágazatokról.

Zárszó

A konferencia rávilágított az erdei biomassza hasznosításának fontosságára a nemzeti megújulóenergia-termelésen belül. Magyarországon mindenképpen ki kell alakítani webes információs rendszert a működő vállalkozások bemutatására.

A jövőben az UMVP erdészeti intézkedéseken belül feltétlenül támogatni

kell a tisztítási és gyérítési anyagok feldolgozását biomasszájának. A jelenleg működő rövid vágásfordulójú fás szárú energiaültetvények telepítéséhez nyújtott támogatások intézkedését (72/2007.(VII.27.) FVM rendelet) ki kell terjeszteni a 15 cm-nél vastagabb ültetvényekre is, hosszabb vágásfordulóval.

Ref.: **dr. Somogyvári Vilmos**

A 2012. évi FITASC Compak Sporting Európa Bajnokság szervezői szeretettel várják a magyar koronglövőket és minden kedves érdeklődőt Sarlópusztán

2012. május 24-27 között.

A versenyen 29 ország, több mint 400 lövője verseng a bajnoki címért.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai jelentkezésük esetén a versenyhez kapcsolódóan 90 euro értékű kedvezményben részesülnek a Pronobiscum Zrt. támogatásával.

További információ:

web: www.fitasc.com • www.sarlopuszta2012.eu

mail: compaksporting2012@pronob.hu

tel.: +36-20 7722-471

A tölgy búcsújáró lepke kártétele a Balatonfüredi Erdészet területén

A gyapjaslepkéről már bizonyára mindenki hallott, hiszen rengeteg szakmai – és kevésbé szakmai – cikk, tanulmány és információ látott róla napvilágot az elmúlt években. Jelentősége nem is vitatható.

Viszont egy másik lepkefaj, részben a gyapjaslepke miatt, háttérbe szorult, pedig jelentősége hasonlóan nagy; a tölgy búcsújáró lepke. Ám míg az előbbinek inkább a gazdasági károkozása súlyosabb, az utóbbinál a humán-egészségügyi probléma kerül előtérbe.

A tölgy búcsújáró lepke (*Thaumetopoea processionea*) Dél- és Közép-Európában honos és a 20. század második felében a száraz tavaszoknak köszönhetően észak felé terjedt. Szaporodáshoz a meleg, napos, védett helyeket részesíti előnyben. A kifejlett lepke, melynek szárnya szürkésbarna, sötétebb harántvonalakkal, feje és teste pedig szőrrel borított, nem okoz problémát. A nőstény lepke nyár végén 100-200 petéből álló, barnás bevonatú petecsomókat rak az ágakra, amelyekből áttelelés után májusban kelnek ki a humán-egészségügyi szempontból jelentős szerepet betöltő szőrös hernyók. A hernyók 3–3,5 cm hosszúak, fejük fekete, hátuk barnásfekete, oldalukon kékesszürke sáv húzódik, hasi részük pedig zöldesbarna. Csillag alakban elhelyezkedő, hosszú, fehér szőreik thaumetopoeint tartalmaznak. Társas táplálkozás jellemző rájuk. Nappal fészkeikben tartózkodnak, amelyeket a fa törzsén vagy a vastagabb ágvillaikban készítenek (1. kép). Innen éjszaka indulnak hosszú sorokban táplálkozni. Mindegyik hernyó az előtte lévő mögött halad szorosan, de a sort egy vékony selyemfonal is összeköti (2. kép). A hernyók főként a tölgyeket és a csert támadják. A tölgy búcsújáró lepke hernyója által megtámadott tölgyfák súlyos lombrágást szenvedhetnek, és egyes esetekben a fák el is pusztulnak. Többnyire azonban regenerálódnak és a következő évben újra kihajtanak. Hazánkban utoljára 2002-ben okozott jelentősebb kárt Sopron környékén és a Dunántúl középső részén. Ezenkívül megtalálható a Rábaközben, Zalában, Somogyban, a Börzsönyben, a Mátarban, a Sajó völgyében, az Upponyi-

1. kép

2. kép

hegységben, a Keleti-Bükkben és a Hajdúságban is.

A hernyók szőre igen irritatív hatású, a bőrrel érintkezve apró, piros kiütéseket, viszketést, égő érzést okoznak (3. kép). Szembe kerülve gyulladást, belélegezve légúti problémákat, érzékeny embereknél anafilaxiás sokkot is kiválthat. A hegyes végű szőrök a már említett thaumetopoeint eresztik a bőrbe és a test válaszképpen hisztamin szabadít fel, ez eredményezi a viszkető piros kiütéseket. A szőrök nagyon könnyen leválnak a hernyó testéről, a szél is igen messzire szállíthatja azokat, így nem csupán a hernyó közvetlen közelében fordulhatnak elő tünetek. Egy hernyófészkekből a szabadba jutó szőrdarabkák még két év elteltével is veszélyesek.

3. kép

A hernyószőr okozta tünetek megfelelő kezeléssel, orvosi ellátással hatásonként kezelhetők. Nagyon fontos, hogy minden esetben alaposan le kell mosni az érintett felületet, legyen az a bőr, a száj vagy a szem. A megelőző védekezés jóval hatásosabb: alaposan felöltözve közelítsük meg a fészkeket és a hernyókat, de a közvetlen érintkezést mindenképpen kerüljük!

A faj biológiájának, ökológiájának, illetve ezen keresztül **az ellene való védekezés** lehetőségeinek megismerésére vizsgálatokat végeztünk a Bakonyerdő Zrt. Balatonfüredi Erdészetének területén. Összesen 68 mintapontot vetünk fel (Aszófő 1A, 1C; Balatonakali 12D, 12E, 13A, 13B, 13C; Balatonfüred 11B, 15B; Balatonszőlős 4D, 10B; Dörgicse 17B; Pécsely 3D és Vászoly 2H). Az erdőrészekre DigiTerraMap használa-

tával 100x100 m-es kötésű pontrácsot illesztettünk, melynek rácspontjai adták az egyenként 0,05 ha területű, 12,62 m sugarú mintakörök középpontját. A mintahelyeket GPS segítségével kerestük fel. A terepi jegyzőkönyvben minden esetben feljegyeztük az adott mintaterület számát és jelölőfestékkel megszámoztuk a mintakör közepéhez legközelebb eső fát vagy tuskót, illetve, ha nem volt ilyen, akkor karót vertünk le. A terepi jegyzőkönyvben szerepeltettük a középpont GPS-koordinátáit, a mintapont számát, a minta-

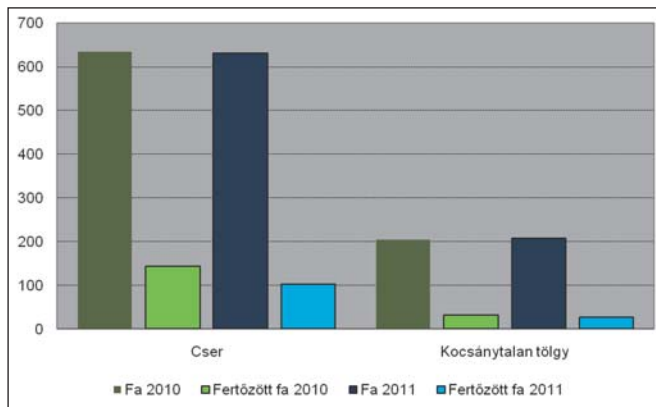
körben lévő fafajokat, azok mennyiségét és korát, ha található volt rajtuk hernyófészkek, akkor azok számát, a földtől mért magasságát, égtáj szerinti kitettséget, átmérőjét és hogy a fészkek az adott évben vagy korábban kerültek-e oda. A vizsgálatokat kétszer végeztük el, 2010 júliusában, majd 2011 júliusában. A kiértékelés során a fészke méreteket három méretcsoportba soroltuk. Az 1-es méretcsoport a 15 cm alatti átmérővel rendelkező fészkeket jelenti, a 2-es a 15 és 30 cm közötti átmérőjűeket, a 3-as pedig a 30 cm-es átmérőnél nagyobb fészkeket. Magassági csoportokat alakítottunk ki a fészkek fa-törzsön való elhelyezkedésének szemléltetésére: 0: közvetlenül a földfelszínen lévő fészkek, 1: 1–100 cm, 2: 101–200 cm, 3: 201–300 cm és 4: 301–400 cm között elhelyezkedő fészkek.

A két év adatai alapján a következők állapíthatók meg:

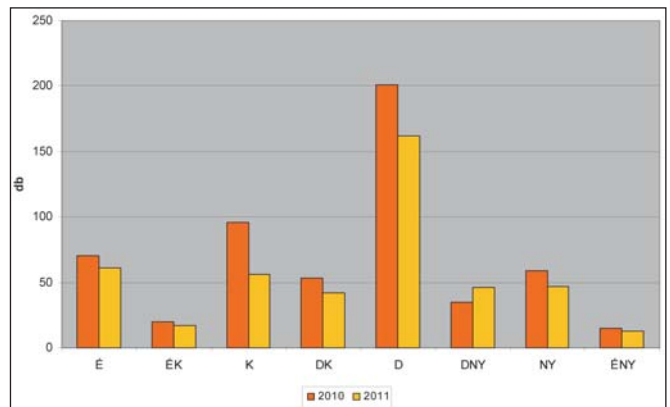
Az erdőzet egyes részeit még nem érte el a fertőzés; a keleti részen vagy nem is voltak hernyófészkek (Balatonfü-

* NyME

** Bakonyerdő Zrt.

1. ábra

2. ábra

red 11B, 15B, Balatonszőlős 4D, 10B), illetve a fészkek előfordulása alkalmasszerű volt (Balatonfüred 11B, Balatonszőlős 4D, 10B), máshol a fák fiatal kora és nagy hektáronkénti tőszáma miatt nem telepedett meg a hernyó (Balatonakali 13A, 12D). Gyenge fertőzöttséget észleltünk az Aszófő 1A és 1C erdőrészekben. A 2010-es évhez képest a 2011-es év adatai kismértékű növekedést mutatnak, de még mindig 25% alattiak. Az egyes mintapontok fertőzöttségében itt is kisebb eltérés mutatkozik, de csak cser fertőződött meg. Ez a terület még igen közel esik a keleti részhez. Gyenge fertőzöttségű még a Pécsely 3D erdőészlet is, amely viszonylag közel esik az aszófői részekhez, itt viszont már tölgyön is megjelentek a hernyófészkek. Ezek száma valamivel nagyobb volt, mint Aszófőn, de a részletben felvett hat pont között volt olyan is, amelyekben egyáltalán nem találtunk fertőzött fát.

Az erdészet nyugati felén található az erdőrészek, amelyek közepesen vagy erősen fertőzöttek. Közepesen fertőzött a Dörgicse 17B, a Vászoly 2H és a Balatonakali 13C erdőészlet. Itt ki kell emelni, hogy a 2010-es évhez képest jelentős a csökkenés 2011-ben, kivéve Vászolyban, ahol a két érték közel azonos volt. Dörgicsén volt olyan mintapont, ahol 2010-ben a csereket 95%-án találtam fészket, de legkevesebb 59%-án, míg 2011-ben a legmagasabb érték 61% volt. A tölgy esetében ilyen látványos különbség nem mutatható ki. A Vászoly 2H-ban sem tapasztaltunk ilyen jelentős eltéréseket, főként, hogy az 5 mintapontból csupán egy esetében találtunk KTT-n fészket. A Balatonakali 13C-ben pedig csak cserfák fertőződtek meg. Nagyszámú hernyófészkek voltak a Balatonakali 12E és 13B részekben, de jelentős különbség volt a két felvétel között. Az első felvételkor, 2010-ben mindkettőnél viszonylag magas százalékos értéket mu-

tattott a fertőzött fák aránya (12E: 82%; 13B: 69%), de a 2011-es felvételkor már kevesebb, mint feleannyi fészket találtunk (12E: 27%, 13B: 30%). A tölgyek itt sem voltak fertőzöttek.

Vizsgálataink legfőbb megállapításai:

1. ábra. A vizsgált fajok közül csak a cseren és a kocsánytalan tölgyön volt hernyófészkek. Mindkét fajnál kisebb volt a fertőzöttségi arány a második évben, mint az elsőben. Az első évben vizsgált 635 cserfából 143-on (23%), a 204 kocsánytalan tölgyből 32-ön (16%) volt fészkek. A második évben 631 cserből 103 (16%), 204 kocsánytalan tölgyből 27 (13%) volt fertőzött. Mindkét fajnál csökkent a fertőzöttség aránya a második évben, viszont a csert nagyobb arányban támadták meg a hernyók, mint a tölgyet.

2. ábra. A fészkek többsége a fák déli oldalán helyezkedett el.

A 2010-es évben nagyobb számban voltak jelen a nagyméretű hernyófészkek, esetenként több méter hosszban a fa törzsén felfutva. 2011-ben a fészkek mérete jelentősen csökkent. Leggyakrabban a kicsi, 15 cm-nél kisebb átmérőjű fészkek voltak. A hernyófészkek méretét tekintve nem volt különbség a két faj (KTT és CS) között. A fészkek leginkább az 50 cm-es magasság alatt helyezkedtek el és 2 m felett már igen ritkán fordult elő. A legmagasabban felfedezett fészkek 4 m-en voltak. Mivel ebből csak egy darab volt, feltételezzük, hogy véletlenszerű előfordulásról van szó. A hernyófészkek tájolását tekintve a déli égtájat preferálták mindkét évben, valamennyi méretkategóriában. Az eddigiek ismeretében valószínűsíthető, hogy a fészkek tájolása nem függ össze a magassági elhelyezkedésükkel.

A közvetlenül a föld felett, 0 cm-en elhelyezkedő fészkek száma viszonylag soknak mondható, tekintve, hogy itt nem egy tartományról, hanem egy konk-

rét értékről van szó. Ennek oka lehet, hogy a korábbi években készült fészkek az időjárás viszontagságainak köszönhetően lecsúsztak a törzs aljára, illetve hogy a tőkorrhadt, odvas egyedeknél szélvédett és kiegyensúlyozottabb mikroklimájú helyként előnyben részesítették a hernyók a törzs tövét. Legnagyobb arányban a kis átmérőjű és 1 m alatt lévő fészkek képviseltetik magukat, majd a közepes átmérőjű, de szintén 1 m alatt elhelyezkedő fészkek, aztán a nagy átmérőjű, 1 m alattiak.

A tölgy búcsújáró lepke látványos és saját bőrünkön is érezhető károkozása miatt figyelmet igényel. Gazdasági károkozásáról főként csak a régebbi szakirodalmakban esik szó, de a humánegészségügyi probléma igencsak aktuális. A fénycsapadék adatai alapján hazánkban az egyedszám 2003 óta csökken.

Vizsgálataink alapján rovarállománya 2010-ről 2011-re jelentősen csökkent. Nyugatról kelet felé terjed, de a fiatal és igen sűrű állományokban nem marad meg. Főként cseren fészkel, a déli oldalon, fészkei általában 50 cm alatti magasságban a törzsön, 15 cm alatti fészekátmérővel jelennek meg.

Feltételezésünk szerint a 2010-ről 2011-re történt populációcsökkenés oka a térségben lehullott 1200 mm csapadék, illetve az ezt kísérő időjárási szélsőségek. További felmérések mindenképpen szükségesek, de a vizsgálat szempontjait és területét is bővíteni kell. Az újabb kutatási eredmények folyamatos közlésével, több kutató bevonásával a rovar megjelenése az ország és Európa más területein prognosztizálható, és így a humánegészségügyi hatásai csökkenthetők, illetve a kezelésükre fel lehet az orvosokat készíteni, továbbá az erdészet károkozás hatásai is mérsékelhetők.

Horváth Eszter: A tölgy búcsújáró lepke biológiájának vizsgálata a Balatonfüredi Erdészet területén (2011-es TDK) alapján.

Székelyföldi fűrészmalomok III.

2004 tavaszán új igazgató került a múzeum élére: Csergő Tibor fiatal történész, aki nagyra értékelte korábbi munkáinkat. Tervei között szerepelt egy „Vízhajtású szerkezetek élő múzeuma” létrehozása. Gyergyószentmiklós szélén a Békény-patakra van telepítve a Tinka malom, amit a múzeum a malomhoz tartozó nagy területtel együtt vásárolt meg. A 150 éves lisztelőmalom ma is működik, az egykori molnár családtagjai tartanak bemutatókat az idelátogató turistáknak. A terület alkalmas arra, hogy itt több hasonló méretű vízhajtású szerkezetet helyezzenek el, olyanokat, amik jó keresztmetszetet mutatnak a Gyergyói-medence korábbi időszakának népi iparáról.

Az egyeztetések után négy egykori és jelenlegi diákkal 5 napot töltöttünk Csergő Tibor és családja vendégeként Gyergyószentmiklóson. A múzeum udvarán állt Remete–Eszenyőről a '70-es években beszállított fűrészmalom, ennek statikai és szerkezeti állapotfelmérését végeztük el. Vizsgálatunkra azért volt szükség, mert az igazgató elképzelése szerint ezt a fűrészmalomot szeretne volna elsőként áttelepíteni a Békény-patakra. A többnapos alapos statikai vizsgálatok megállapítása szerint a több tíz éve a gyakorlatban semmilyen karbantartást nem kapott szerkezet és pajtaépület az idők során több ízben beázott, így olyan mérvű füledés és egyéb károk keletkeztek, melyek miatt sem a berendezés szétszedése, sem szállítása, sem újrafelállítása nem lehetséges.

Ekkor merült fel a gondolat egy új anyagból épített fűrészmalom-rekonstrukció elindításáról. Az elhatáro-

Az építőcsapat

zást egy látogatás is megerősítette, melyet a csapat Remete–Eszenyőn tett, ahol még mindig áll Portik Dobos Dezső bácsi fűrészmalma, igaz ez is működésképtelen állapotban. Az alapos fotózás, videózás elég anyagot biztosított a gondolatok elindításához. Az általunk megismert és dokumentált három fűrészmalom, valamint más gyűjteményekben lévő hasonló szerkezetek és a vonatkozó szakirodalom tanulmányozása alapján terveztünk elkészíteni egy, a területre jellemző fűrészmalomot, amely hűen mutatja be a múzeum látogatóinak, hogy milyen módon fűrészelték deszkát az elmúlt évszázadokban a Gyergyói-medence területén. 2004 ősze és a következő tavasz a terület dokumentumainak elemzésével, a pontos helyszín kiválasztásával, valamint a meglévő dokumentumok alapján a fűrészmalom tervezésével telt. A legnagyobb problémát az jelentette, hogy bár a terület elég nagy, ahhoz mégis kicsi, hogy a vizet messziről vezetve emelt lajlon végigfuttatva felülcsapós vízkerékkel működtessük a fűrészszalagot. Ez pedig

kb. 100 m-rel hosszabb utat kívánt volna. Így egy közepesen csapós rendszert kellett terveznünk, ami nem biztosít olyan fordulatszámot, ami a folyamatos és gyors fűrészélést lehetővé tette volna. A megállapodás szerint az épületet és a hozzá tartozó fűrésztechnológiai berendezéseket (fűrészkeret, rönkocsit, áttételek, előtölómű) készítette a magyar csapat. A vízkereket, főtengelyt, a bélkereket és orsókereket, valamint a vízbevezető csatornát dr. Márton László gyergyószentmiklósi mérnök csapata készíti. 2005. július elején 10 napot sikerült a 13 fős baráti társaságnak a helyszínen töltenie. A Tinka-malomban kialakított vendégszálláson laktunk. Kicsit zsúfolt körülmények között, de nagyon jó hangulatban. Néhány napig te-reprendezés és a helyszín megközelítéséhez szükséges híd megépítése folyt. Ezután foghattunk neki a 10 cölöp le-ásásának. Ideális esetben enyhe lejtésű partoldal állt volna rendelkezésünkre. Sajnos a sík terep miatt az ún. pince-szintet csak 120 cm magasra tudtuk építeni a 150–180 cm-es ideális magasság helyett. A 10 cölöp zúzottkő-alapot kapott, hiszen az épület tömegén túl a fű-

Készül a váz

A tető deszkázása

A vízkerék elemei

Készül a bëlkerék

részelés dinamikus igénybe-
vételét is fel kell vennünk. A
cölöpökre került az a két 12
méter hosszú, egyenként 280
kg-os lucfenyő-gerenda, a
medvetalp, amely egyben
tartja az épületet és elosztja a
terhelést. Keresztirányban 7
rövidebb (4 m-es) gerenda ül
a medvetalpra. Ezt borítja
majd a padozat (a padlás), a
járófelület. A gerendák
gömbfából készültek, mint az
eredeti fűrészeknél. Az egy-
másra lapolás nagyban nö-
velte az épület alapszerkeze-
tének stabilitását. A „sasok” a
technológiai szint tartóoszlo-
pai már fűrészelték, négyzet kereszt-
metszetűek. Az épület váza teljes egészében elkészült a 10 napos első etap alatt. Természetesen a csapat talált módot arra is, hogy a Székelyföld nevezetességeit, turisztikai látványosságait meglátogassa. A jó ételeket nagyrészt a múzeum igazgatója és felesége biztosította. Az igazi székely ízek mindnyájunkat elvarázsolnak. 2005 nyarán még egy 7 napos etapra is sor került augusztusban. Itt már mindössze 8 résztvevőnek sikerült kiutazni. Ekkor teljesen sikerült felállítani az épület vázát a tetőt tartó szaruállásokkal együtt, sőt még az oromfal bedeszkázására és a vízvető kötények beépítésére is sor került. 2006-ban a magyar csapat mindössze 6 fővel és csak 1 hétig tudott kinn dolgozni. Az épületváz megerősítő karpántokat építettük be és a teljes tetőt bedeszkáztuk. Minden szerkezeti elem beépítésénél ügyeltünk a hitelességre. A tető borítódeszkazata pontosan beleillett a helyi hagyományos deszkafedések sorába. Az oromfalon pontosan olyan keresztet alakítottunk ki, mint amilyen a környék épületein található. Volt alkalmunk megnézni, hogy *Márton* úr gyergyószentmiklósi üzemében ho-

A beépített bajtásmű

gyan készül el a 6 m hosszú tölgyrönkből a kb. 35 cm-es négyzet keresztmetszetű főtengely, a gerendely. A vízkerék alkatrészei a közeli faluban szintén csak a beépítésre vártak. A gyergyói csapat az ősz folyamán kialakította a vízcsatornát, beépítette a gerendelyt a vízkerékkel együtt és kialakította a gyorsító áttételek helyét. 2007-ben július első 10 napjában tudtunk dolgozni a 12 fős csapattal. Nem kisebb munka várt ránk, mint a gyorsító áttételek fogaskerékes és laposszíjas kialakítása, a fűrészkeret vezetőinek, majd a tölgy fűrészkeretnek az elkészítése és beépítése, valamint az előtolómű összeállítása.

Nagy segítséget jelentett *Csergő Feri bácsi* gyergyói asztalosmester, aki a szintén asztalos fiával a rönkmozgató kocsit és a hozzá tartozó alkatrészeket készítette el. Sok időt vett igénybe az összes elem pontos összehangolása, beállítása is. Végül a 10. nap után kora reggel, a Duna TV stábjá riportkészítése közben sikerült a próbavágást elvégezni. Sajnos éppen elég alacsony volt a víz-állás, így nem tudtunk üzemi sebességgel fűrészelni. Azonban így is mindnyájan nagyon boldogok voltunk. Egy előkészítő szezon és három év nyári mun-

kája után sikerült egy olyan fűrészmalom építenünk, amely 4-500 éves technológiával fűrészelte a deszkákat. A múzeum főleg oktatási célokra tervezte használni mind a lisztelő, mind a fűrészmalom. A tervek szerint ezen a területen még néhány vízienergia működtette szerkezetet szeretnének építeni, ami az elmúlt évszázadokban az emberek munkáját könnyítette meg a Székelyföldön. Sajnos, a múzeum pénzforrásai elapadtak, így 2008-ban nem tudtuk folytatni a megkezdett munkát. Magán-

emberként a Székelyföldön járva 2008 nyarán vehettem át a megtisztelő „Tarisznyás Márton”-díjat. Az elegáns do-

A Tarisznyás Márton-díj

bozban selyembélésen fekvő, Tarisznyás Márton arcát ábrázoló bronzplakettet a városért sokat tevékenykedők kapják, akik a kultúra megőrzéséért dolgoznak. A felirat tanúsága szerint a plakettet Pauló Tamás és a „Gatter-kommandó” részére készítették.

Pauló Tamás
faipari mérnök-tanár

Kitüntetések nemzeti ünnepünkön

Az 1848/49-es Forradalom és Szabadságharc évfordulója alkalmából dr. Fazekas Sándor Vidékfejlesztési Miniszter kitüntetésekkel adta át.

A Magyar Érdemrend Tisztikeresztjét kapta

Dr. Ágfalvi Mihály, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Geodéziai Tanszéke főigazgató-helyettesének geodéziai és földügyi oktatási munkásságáért, geodéziai alapú mérési technológiák fejlesztése terén elért eredményeiért.

A Magyar Érdemrend Lovagkeresztjét

Právetz Antal, a Vértesi Erdészeti és Faipari Zrt. Csákvári Erdészeti igazgatójának, az erdőgazdálkodás és a vadgazdálkodás összehangolása, az erdőszélesítési-nevelési területén végzett munkája elismeréseként vehette át.

Pro Silva Hungariae Díjat kapott

Dr. Mátyás Csaba, a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar egyetemi tanára az erdei fafajok ökológiai-genetikai kutatása, szaporítása, a természetközeli gazdálkodás széles kö-

rű bevezetése érdekében végzett munkájáért, oktatói tevékenységéért.

Sipos Géza, a volt Állami Erdészeti Szolgálat nyugalmazott osztályvezetője a magyar erdő és erdőgazdálkodás, az erdőszélesítési- és környezetvédelem érdekében kifejtett munkájáért, oktatói tevékenységéért.

Vass Sándor, a Délalföldi Erdészeti Zrt. vezérigazgatója a hatékony erdőgazdálkodás érdekében hosszú időn át végzett munkájáért.

Az Életfa Emlékplakett Arany fokozata kitüntetését kapta a 90 éves

Hódi István, a Gemenc Zrt. Szekszárdi Erdészete nyugalmazott műszaki vezetője az erdőgazdálkodás területén hosszú időn át végzett munkájáért.

Az Életfa Emlékplakett Ezüst fokozata kitüntetését kapta a 80 éves

Czebei Sándor, a Balatonfelvidéki Erdő- és Fagazdaság nyugalmazott vezérigazgatója az erdőgazdálkodás, illetve a fagazdálkodás területén hosszú időn át végzett munkájáért,

Dr. Király Pál szakújságíró, a Magyar Mezőgazdaság Kft. nyugalmazott szerkesztője hosszú időn át végzett szakmai, szakírói, lapszerkesztői munkássága elismeréseként,

Leveleki István, a Délalföldi Erdészeti Zrt. nyugalmazott erdőszélesítési vezetője a Holt-Fekete-Körös menti erdők te-

lepítése, kezelése érdekében hosszú időn át végzett munkájáért,

Varga Béla, az Egererdő Zrt. nyugalmazott osztályvezetője az erdőművelés, az erdővédelem és a vadkárelhárítás területén végzett munkája elismeréseként.

Az Életfa Emlékplakett Bronz fokozata kítüntetést kapta a 70 éves

Bognár Miklós, a VADEX Mezőföldi Zrt. nyugalmazott erdészeti vezetője az erdőgazdálkodás és a vadgazdálkodás összehangolása érdekében hosszú időn át végzett munkájáért,

Borbély László, a Szombathelyi Erdészeti Zrt. nyugalmazott erdészeti igazgatója az erdőművelés és erdőgaz-

dálkodás területén hosszú időn át végzett munkájáért,

Korbonski Kazimierz, az Ipoly Erdő Zrt. nyugalmazott erdészeti vezetője az erdőgazdálkodás korszerűsítése, a határ menti kapcsolatok fejlesztése területén végzett munkájáért,

Kovács Gábor, az Erdőtáj Kft. ügyvezetője az erdőkezelés és a vadgazdálkodás összehangolása érdekében hosszú időn át végzett munkájáért,

Mogyorósi József, a Bakonyerdő Zrt. nyugalmazott osztályvezető-helyetese az aprítéktermelés modernizálása területén hosszú időn át végzett munkájáért,

Dr. Ráczné dr. Schneider Ildikó, a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdészeti, Faipari és Földmérési Gyűjteménye nyugalmazott vezetője az erdőgazdálkodás területén végzett munkájáért,

ménye nyugalmazott múzeumi igazgatója a gyűjtemény létrehozásáért és bemutatásáért, a selmeci hagyományok ápolásáért végzett munkájáért.

Fotó: Prág Ferenc, Pápai Gábor

Hirdessen az Erdészeti Lapokban!

Honlapjaink:

www.oec.hu

www.erdeszetilapok.hu

www.vandorgyules.hu

Természeti örökségünk megőrzése és fenntartható hasznosítása

c. alprojekt az Erdőmérnöki Karon

A zöld egyetemnek számító Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karán több mint harminc éve folyik természetvédelmi témakörben célzott alap- és alkalmazott kutatás. A számos, azonban kisebb volumenű kutatómunka nem, vagy csak alig volt koordinálva, a kutatók és a tanszék/intézetek ezeket többnyire egymástól függetlenül végezték. Közben az oktatás területén is megerősödött a természetvédelem: 1991-ben posztgraduális természetvédelmi szakmérnöki szakot (ma természetiörökség-megőrzési szakirányú szak), 2003-ban graduális nappali természetvédelmi mérnöki főiskolai szakot (2006-tól BSc formában), 2007-ben graduális nappali és levelező MSc szakot, 2008-ban természetvédelmi PhD programot indítottunk, s folyamatban van a természetvédelmi mérnöktanár szakunk akkreditálása. A jelenlegi természetvédelmi mérnök képzésben a hazai öt intézmény között vezető szerepet töltünk be. A kari struktúrában – a természetvédelmi oktatás és kutatás fontosságát felismerve – önálló intézetet kapott ez a diszciplína. Az utóbbi években a több kisebb természetvédelmi témájú kutatás mellett átfogóbb, néhány nagyobb volumenű témát is művelhettünk, ahol a nagyobb projektek lebonyolításához több tapasztalatot szereztünk, ugyanakkor más intézményekkel, kutatóhelyekkel intenzív és termékeny kapcsolatot alakítottunk ki (pl. MTA ÖBKI, ELTE TTK, DE TTK, Magyar Természettudományi Múzeum, Savaria Múzeum, Lajta-Hanság Zrt., Magyar Dunakutató Állomás). Korábbi eredményeink, oktatási bázisunk, megfelelő

szervezeti hátterünk alapján elköteleztünk vagyunk arra, hogy a jelenleg folyó és a jövőbeli természetvédelmi kutatásokat integráljuk, vezető intézményként más intézményekkel a kutatásokban együttműködünk, a Nyugat-dunántúli régióban e téren meghatározó szerepet vállaljunk, átfogó kutatásaink eredményeivel a nemzeti park igazgatóságok és egyéb intézmények munkáját segítjük.

Ezen előzmények biztosítottak alapot ahhoz, hogy 2010-ben a Nyugat-magyarországi Egyetem által elnyert TÁMOP-pályázat öt alprojektje közül az egyik természetvédelmi témájú, mely a Természeti örökségünk megőrzése és fenntartható hasznosítása címet viseli. A kétéves futamidejű pályázat keretében részben már korábban művelt témákat folytatunk, részben új kutatásokat állítottunk be.

A megvalósításban részt vevő intézmények a következők: NYME EMK Növénytan és Természetvédelmi Intézet (mint alprojektkoordinátor), Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézet, Erdőművelés és Erdővédelmi Intézet, Környezet- és Földtudományi Intézet, Erdővagyon-gazdálkodási Intézet, NYME SEK TMK Biológiai Intézet. A kutatási program partnerintézményei pedig a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság; Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság; Balatoni Nemzeti Park Igazgatóság; Savaria Múzeum, Szombathely; Bakony Természettudományi Múzeum, Zirc; Erdészeti Tudományos Intézet; Kiszálfoli Erdőgazdaság Zrt.; Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt.; Szombathelyi Erdészeti Zrt.; Zalaerdő Zrt.; Bakonyerdő Zrt.; Laj-

ta-Hanság Zrt.; Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság; Magyar Dunakutató Állomás. A pályázattal az alábbi – eddig még megoldatlan feladatokból fakadó – célkitűzéseket fogjuk megvalósítani:

Alapkutatások terén:

- A Nyugat-dunántúli régió botanikai, zoológiai (védett/veszélyeztetett/ritka fajok) és víztani értékeinek felmérése, adatbázisba rendezése, térképi megjelenítése.
- A természetvédelem szempontjából kritikus inváziós növény-, állat- és gombafajok előfordulásainak vizsgálata, térképezése, az inváziót kiváltó okok elemzése.
- Természeteszerű életközösségek élőlénykapcsolatainak elemzése konzervációbiológiai aspektusból.

Alkalmazott kutatások terén:

- A napjainkban meghonosodó folyamatos erdőborításon alapuló erdőkezelések erdőművelési, erdővédelmi, erdőrendezési, jogi és ökonómiai vetületének vizsgálata, új eljárások kialakítása, monitoring felállítása.
- A természetvédelmi szempontból fontos száraz gyepek kezelési eljárásainak kidolgozása.
- Agrárterületeken megvalósítható természetvédelmi jellegű beavatkozások monitorozása.
- A Nyugat-dunántúli régióban található vizes élőhelyek rehabilitációs lehetőségeinek vizsgálata.
- A térséget érintő biológiai invázió kockázatelemzése.
- A védett természeti területek és Natura 2000 területek természetvédelmi értékelése, a változások rögzítése.
- Természetvédelmi értékelő módszerek kifejlesztése és a gyakorlatba való átültetése.

Témáinkat tíz részprojektbe osztottuk be, ezek rövid bemutatása az alábbi:

1. Erdőtermészetesség monitorozása erdeinkben, a természetvédelmi erdőkezelés és a természet közeli erdőgazdálkodás bio-indikátorainak kiválasztása és monitorozása, gyepek és vizes élőhelyek természetességi állapotának

- mérésére szolgáló értékelő módszer kifejlesztése (Részprojektvezető: Prof. Dr. Bartha Dénes DSc)
- Spontán erdőszülő és cserjésedő területek természetvédelmi és erdészeti szerepének vizsgálata, hazánk kiemelkedő természeti értékét képviselő száraz gyepeinek fenntartási és rekonstrukciós lehetőségeinek vizsgálata, ritka/veszélyeztetett gymnosztervényfajok aktív védelmének lehetőségei (Részprojektvezető: Dr. Csiszár Ágnes PhD)
 - A magyarországi edényes flóra elterjedési adatbázisának fejlesztése (Részprojektvezető: Prof. Dr. Bartha Dénes DSc)
 - Inváziós állat- és növényfajok: jelenlegi és potenciális fajok; kockázatelemzés és genetikai vizsgálatok az észak- és nyugat-dunántúli régió területén (Részprojektvezető: Prof. Dr. Lakatos Ferenc CSc – Dr. Csiszár Ágnes PhD)
 - Szállaló és átalakító üzemmódú faállományok erdőművelési, erdőrendezési, faterméstani, jogi és ökonomiai kérdései, a szállaló és átalakító üzemmód hatása a nagyvad élőhely-használatára és táplálkozására, a folyamatos erdőborítás termőhelyi feltételei, a talajok biodiverzitása (Részprojektvezető: Dr. Schiberna Endre PhD – Prof. Dr. Náhlik András PhD)
 - Az erdővédelem komplex rendszere: kölcsönhatások a gazdanövény – növényevő rovarok – természetes ellenségek kapcsolatain keresztül, védett és veszélyeztetett, illetve honos növényfajokon előforduló patogén gombák molekuláris hatásmechanismusai (Részprojektvezető: Prof. Dr. Lakatos Ferenc CSc)
 - Védett és/vagy veszélyeztetett állat- és növényfajok populációgenetikai vizsgálata, védett rovarok & védett erdők (erdőrezervátum és Natura2000) (Részprojektvezető: Prof. Dr. Lakatos Ferenc CSc)
 - A külszíni bányászat hatása a természeti környezetre (Részprojektvezető: Dr. Pájer József CSc)
 - Mezei területek élővilágának és környezet-állapotának komplex vizsgálata (Részprojektvezető: Prof. Dr. Faragó Sándor DSc)
 - Madárfajok ponttérképezése a Nyugat-Dunántúl régióban, vízimadár-állományvizsgálatok a Fertő és a Hanság térségében, szélérőműtelepek madárállományokra gyakorolt hatásának vizsgálata, erdei madárközösségek szukcessziójának vizsgálata a Soproni-hegység területén, nádasok szukcessziós változásainak madár-közösségekre gyakorolt hatásának vizsgálata, környezetváltozás és mikroevolúció monitorozása vonuló madaraknál, halfaunisztikai vizsgálatok a Fertő-tájon (Részprojektvezető: Prof. Dr. Faragó Sándor DSc)

lasza (Kossuth Kiadó), Természetvédelmi növénytan (Mezőgazda Kiadó), a Nyugat-Dunántúlon fészkelő madárfajok ponttérképes atlasza, a Lajta-projekt 20 évnyi eredményeit bemutató kötet, tanulmánykötet a szállaló és átalakító üzemmód ökonomiai jellemzőiről. De a „termékek” között olyan különlegesség is szerepel, mint az Őrségben létrehozott gyomrezervátum, a magyar flóra valamennyi edényes növényfajának hálótérképes adatbázisa, erdőtermészetesség és gyeptermezetesség értékelő módszerek, génkönyvtárak. Azzal a bizakodással zárjuk 2012. április 30-án az alprojektünket, hogy kutatási eredményeink nem csak a tudományt, hanem a gyakorlati természetvédelmet és az erdőgazdálkodást is szolgálják majd. Kutatásainkat a TÁMOP- 4.2.1/B-09/1/KONV-2010-0006 „Szellemi, szervezeti és K+F infrastruktúra fejlesztés a Nyugat-magyarországi Egyetemen” pályázat tette lehetővé.

Prof. Dr. Bartha Dénes
intézetigazgató egyetemi tanár,
alprojektvezető

A fent említett ún. Kutatóegyetemi program szakmai vezetőjeként legyen szabad néhány megjegyzést tennem a cikkhez kapcsolódóan. A projekt a 100 millió Ft-os önrésszel 2 milliárd Ft-ot biztosít egy rendkívül időszerű témakörben a Nyugat-magyarországi Egyetemen eddig végzett kutatások összefoglalásához, rendszerezéséhez és a projekt időtartama alatt született eredmények feldolgozásához, a következtetések levonásához. A kutatások az erdőgazdálkodás, az agrárium, az iparosodás és az urbanizáció természeti környezetünkre gyakorolt hatásainak vizsgálatára koncentrálnak. Ebből következik, hogy Természeti örökségünk megőrzése és fenntartható hasznosítása c. alprogram kulcsszerepet játszik a vizsgálódásainkban. A Kutatóegyetemi program jelentősen segítheti egyetemünk azon küldetésének megvalósulását, amely szerint minden

igyekezetünkkel azon vagyunk, hogy a Nyugat-Dunántúl régió társadalmi fejlődéséhez hozzájáruljunk. A kutatási projekt eddigi eredményei is igazolják, hogy a káros környezeti hatások: környezet-szennyező technológiák és urbanizációs törekvések gazdasági hátrányai is kimutathatók, és ezzel segítséget lehet nyújtani a döntéshozóknak a fenntartható fejlődés szempontjainak figyelembevételéhez. Ezúton is köszönöm Bartha Dénes professzor úrnak, az alprogram vezetőjének és a kutatásokban résztvevő kollégáknak, hogy szorgalmas és szakszerű munkájukkal nagyban hozzájárulnak a program sikeres megvalósulásához. Külön köszönöm a nagyszámú vállalat és intézmény közreműködését. Ez a közös munka nem csak a Nyugat-magyarországi Egyetemen felhalmozott szellemi tőke gyakorlati hasznosulását eredményezi, hanem számunkra

is számos információval szolgál, amely a tudományos tevékenységünk alapját képezheti a jövőben is.

Prof. Dr. Neményi Miklós
tudományos és külügyi rektorhelyettes,
a projekt szakmai vezetője
az MTA levelező tagja

TÁMOP - 4.2.1.B-09/1/KONV-2010-0006
Szellemi, szervezeti és K+F infrastruktúra
fejlesztés a Nyugat-magyarországi
Egyetemen

ÚJ SZÉCHENYI TERV

Nemzeti Fejlesztési Ügyműködés
www.uszichenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

MAGYARORSZAG MEGJUL

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Szulyovszky László hagyományt teremtett

Ismét március 15., ismét Nyíri erdő, Szent Hubertus park, ismét jó idő és több mint ezer ember. Címszavakban így jellemezhetjük a Szabadságharc 1848-49 Alapítvány és a KEFAG Zrt. bé-kés, meghitt megemlékezését.

Az ünnepséget Nyitray András kuratóriumi elnök nyitotta meg. Köszöntőt mondott Sulyok Ferenc, a KEFAG Zrt. vezérigazgatója kiemelve Szulyovszky László szerepét, aki éppen 40 évvel ezelőtt indította el – ha nem is legálisan – a mára már a magyarság körében világhírű rendezvényt, melynek kétségtelen ékköve a hajdani erdészházban látható gyűjtemény. Kocsis Tibor, az X-faktor győztese énekelte el a Himnuszt, Futsek Soma, budapesti gimnazista mondta el a Nemzeti dalt. A Móríc Zsigmond Általános Iskola diákjai jól szerkesztett, visszafogott, lendületes műsort adtak.

Dr. Kerényi János kormány megbízott ünnepi beszédének szerkesztett változatát közöljük

„Magyarországon 1848-ban egy új ország megteremtésére nyílt lehetőség. Az áprilisi törvények egy csapásra Európa legkorszerűbb polgári demokráciáját teremtették meg.

Ez a demokrácia sajnos akkor nem létezhetett sokáig, Európa nagyhatalmai nem hagyták, hogy egy olyan modern kezdeményezés, mint a miénk teret hódíthasson magának, mert félt, hogy az nem maradna országhatárainkon belül, aminek eredményeül szellemiségünkkel az akkori világhatalmi berendezkedést veszélyeztethetünk volna.

A szabadságharc idejére Európa egyik felén a jobbágyrendszert, mint a fejlődés és a lakosság boldogulásának legnagyobb akadályainak egyikét már régen eltörölték és a gazdaság már régen virágzásnak indult. Eközben Magyarországon a lemaradás eredményeül az élet egyre jobban elnehezült. Az emberek munkájának gyümölcsét a közterhekből részt nem vállaló, hazája iránt közömbös uralkodó elit élte fel.

A szabadságharcról tanulhattunk az általános iskolában, majd a középiskolában is és gyakorlatilag minden évben hallhatunk arról a megemlékezéseken, ünnepségeken. Mindig megismerhetünk azzal kapcsolatosan egy újabb információt, egy újabb gondolatot, de lehet, hogy egyes részleteit már el is feledjük. Ezzel az alkalommal kapcsolatosan azonban egy dolog egészen biztos, hogy minden évben eszünkbe jut

és előhoz belőlünk egy rendkívül jóleső meleg érzést, egy olyan érzést, amely azt diktálja, hogy menj, indulj! Nem tudod, ugyan hogy hová, de úgy érzed, hogy a hazáért és magadért is menned és tenned kell neked is, mint ahogyan sok évvel ezelőtt tett Petőfi,

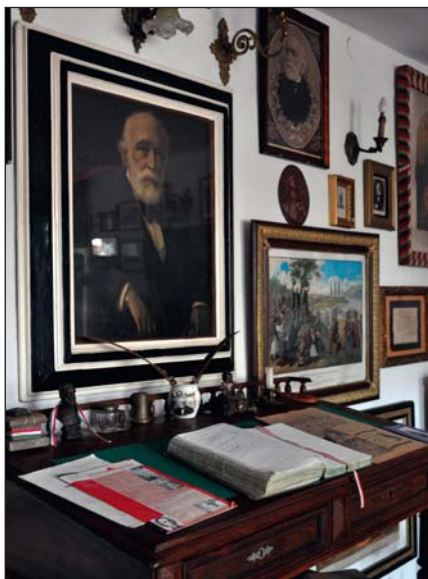

Kossuth, Görgey és sorolhatnám, mert dühít valami ismeretlen, de valahol mindig ott lebegő tehetetlenség érzése, átérezed azt az igazságtalanságot Te is, ami a hazádat érte.

Ugyan emberöltők teltek el 1848 óta, a márciusi ifjak által világra hívott szellemiség még a mai napig olyan erővel bír, ami mégis mindig tennivágyásra készítet minden magyar embert. Ezekben a pillanatokban megfeszülünk a mai világunk csataterén ránk nehezedő terhekről és gondokról és mi is inkább ott szeretnénk lenni és azt a csatát megvívni.

A következő pillanatban azonban visszatérünk a mindennapjainkba és újra feltesszük magunknak a kérdést: Mégis most mit tehetnénk? És legtöbbször már ott is a válasz. Most már minden mindegy, és megpróbálunk beletörődni ebbe.

Aztán a következő megemlékezés alkalmával újból fellobban bennünk a

tűz, ami újból, legalább ilyen gyorsan el is alszik, hiszen mit tehetnénk?

Higgyék el nekem, hogy nagyon is sokat. Bármennyire is hihetetlen a jelenlegi helyzetet csakis Önök, Mi közösen tudunk változtatni.

A magyar nép rendkívül erős és mint azt a történelemben már kétszer alkalommal bizonyította, mindenáron ragaszkodik a szabadságához és önálló boldogulásának lehetőségéhez. Amikor valódi végveszélyben voltunk, mindig összefogtunk és a szabadság és tisztesség jegyében a legtöbbször emberfeletti, az elvárhatónál lényegesen komolyabb teljesítménnyel számtalanszor vívtunk ki már magunknak akár világszintű elismerést is.

Akkor mégis miért lehet az, hogy egy ilyen erős és nagy múltú nemzet lakossága jelenleg magához méltatlanul kell, hogy éljen. Miért érezzük úgy, hogy nem húzhatjuk ki magunkat és lehetünk partnere egy francia vagy német nemzetnek? A lakosság nagy részének miért a napi megélhetésen kell, hogy aggódjon és miért a végeláthatatlan csekkötegekkel kell szélmalomharcot vívnia, nyugdíjasainkat miért nem illeti

meg a lehetőség, hogy egy életen át végzett munkájukat követően kétféleképpen éljék meg öreg napjaikat?

Miért van az, hogy papíron az országunk 22 éve már teljesen szabad és azóta csak azt halljuk, hogy minden egyre rosszabb? Őseink egykor azért ragadtak kardot, mert bíztak abban hogy jönni fog egy jobb kor, mely után buzgó imádság epedez majd százezrek ajakán.

Én szentül hiszem, hogy ez a kor el is fog jönni.

A magyar nép az elmúlt évtizedekben sok megpróbáltatáson jutott túl és valahol a sok igazságtalanság során elfogyott a hite.

Az elmúlt évtizedek gyötrelmei eredményül mostanra oda jutottunk, hogy elfelejtettünk hinni, pedig a népünk legnagyobb ereje ez. A változás ellenfelei magatehetetlen, tartás és akarat nélküli, lézengő, mankóra és istápolásra szoruló, szomorú alakokat gyúrnak az egyébként életvidám és tetterős magyarokból.

Mostanra eljutottunk odáig, hogy azt mondtuk, kerül amibe kerül, megérdemljük őseink örökségét és itt az ideje, hogy egy szabad, pénzügyileg független, gazdaságilag kiegyensúlyozott Magyarországon éljünk mindannyian.

Hogy mennyi idő alatt tudjuk elérni céljainkat? Azt javaslom, ne azt számoljuk, hogy mennyit kell még arra várni... Én azt mondom, hogy az odavezető útnak is szépnek kell lennie. Ha tartósan össze tudunk fogni és a szomszéd a kert végében újból beszél a szomszédal, a jómódú segíti a szegényt, a nyugdíjas átadja az élete során szerzett tapasztalatait az egyetemistának és azt keressük, hogy hogyan lehetne ezt a világot újból széppé tenni és hogyan lehetünk abban hasznosak, akkor az ebben az összefogásban rejlő erő széppé is fogja tenni az odavezető utat.

Adjunk ma tiszteletet a bátraknak, akiket a szeretet vezetett, a haza szere-

tete, mert tudták, gyűlölködésre hazát építeni nem lehet. Akik cselekedtek akkor is, amikor mások intették őket, cselekedtek, amikor tudták, hogy nincs több elveszthető idő, cselekedtek, amikor cselekedni kellett.

Ezért csak azt kívánhatom, hogy igaz hittel, becsülettel haladjunk előre, magunkért, Magyarországotért...!"

Az ünnepélyességet emelte a Bács megyei Huszárbandérium és Tüzérség, a Kiskun Huszár és Honvéd Hagyományőrző Egyesület lovassággal, ágyús tüzérséggel tartott bemutatója, melyet *Vörösmarty Imre* konferálásával élvezhett a közönség.

Trombita harsogott, dob pergett, hívták csatára a sereget. Ágyúk dörögtek, a lovasok különféle formációkkal, csatajelenetekkel kápráztatták el a közönséget.

A Tűzön-Vízen át Néptánc Egyesület, valamint *Hegedűs Gergely* és barátai műsorát megelőzően Szulyovszky László kopjafájánál díszortúzzal tisztelegtek a nagyszerű erdész emléke előtt.

Külön köszönet illeti *Varga Mónikát*, aki hosszú évek óta hűséges műsorvezetője az ünnepségnek.

Kép és szöveg: **Pápai Gábor**

2012 – az egerészölyv védelmének éve

Az idei év madaráról az elmúlt évben a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) honlapján lebonyolított lakossági szavazás döntött.

Az egerészölyv közepes termetű ragadozónk, amely Európa nagy részén elterjedt, gyakori faj, csupán Skandinávia északi részéről hiányzik. Tollazata barna alapszínű, de a hátoldal tollazatának színe egyedenként igen változó. Alsó fele világos alapszínű, a torokrészt és a begytájékat hosszanti, a hasat pedig harántcsíktolt rajzolat díszíti. A kézevezőkön és farkon keskeny keresztcsávok láthatóak. Az utóbbit 8-12 sáv díszíti, a végszalag általában szélesebb. Csőre fekete, a viaszhártya és a csüd sárga színű, utóbbi tollatlan. A szírványhártya sötétbarna vagy barnássárga színű.

Röptében szárnya lekerekített, nyaka rövid. A fark közepes hosszúságú, rövidebb a szárny szélességénél. A szárny fesztávolsága 1,20 méter. Gyakran órákon át kering mozdulatlan szárnyakon. Keringéskor széles, kerek szárnyait enyhe „V” alakban tartja. Alulról nézve szárnyai és farka sűrűn szalagozott. Tavasszal, nász idején ez a lomha röptű, zömök madár meredek zuhanórepülésre is vállalkozik. Vijjogó hangja a ragadozó madarak közül gyakrabban hallható, különösen tavasszal. Főképp hangos, rekedtesen nyávogó „hijü-ü, hij-jé” hangját hallatja. A szajkó megtévesztően ügyesen utánozza, ezzel gyakran becsapja a természetjárókat.

Az ország egész területén gyakori fészkelő, mindenütt előfordul, ahol fészkelésre alkalmas fát talál. Hegy- és dombvidékeink erdős területein rendszeres fészkelő, a zárt erdőségeket és azok peremterületeit egyaránt kedveli. Költése az Alföldön az 1970-es évektől vált gyakoribbá. Kiváló alkalmazkodóképességének köszönhetően költ a mezőgazdasági területek közötti erdőfoltokban, erdősávokban, fasorokban is. Fészket általában maga építi. Egy-egy fészket éveken keresztül használhat, amely a rendszeres tatarozások miatt olykor tekintélyes méretet is elérhet.

Költőhelyén február végén jelenik meg, majd nászrepülésben március végéig gyönyörködhetünk. Közben a pár megkezdi a régi fészkek felújítását, vagy új fészkek építésébe kezdnek. Fészkekalja április közepén teljes, többnyire 2-6 tojásból áll. A tojások színe zöldesfehér alapon vörösbarnán foltozott. A kotlás általában 33 napig tart, amelyben a tojó mellett a hím madár is részt vesz. A fiókák kikelése után az első két hétben a tojó a fészkekben vagy annak közelében őrökdi, míg a hím igyekszik táplálékkal ellátni a családot. Később mindkét szülő részt vesz a zsákmányszerzésben. A fiókák másfél hónapos korukban hagyják el a fészket, de a család még hosszú ideig együtt marad. A fiatalok egyévesen még nem ivarérettek.

Kevésbé ügyes ragadozó, röpte inkább lomhának mondható. Zsákmányát a leggyakrabban valamilyen kiemelkedő ponton, így telefonpóznán, kerítésoszlopon, szénaboglyán, karón vagy igen gyakran fán ülve mozdulatlanul, kitartóan lesi, amelyet azután a földön fog el. Ujjai rövidek, a kisebb termetű, nem túl gyors préda elfogására alkalmasak.

Tápláléka az élőhelyétől függően igen változatos, de általában a leggyakoribb zsákmánya a mezei pocok. *Vertse Albert* szerint táplálékának 42%-a rágcsáló kisemlősökből, pockokból, egerekből áll. Az egyéb, kisebb termetű emlősök a vizsgálatok szerint 5,4%-ban szerepeltek, így cickányok, vakond, denevér, sün, menyét, hörcsög és ürge. A madarak csu-

pán a zsákmánylista 3,4%-át alkották, így többek között veréb, pintyféle, rigó, szajkó és galamb került elő. Kételtűek és hullók 4,4%-ban szerepeltek a táplálékában. Jelentős, 44,8%-os a rovarfogyasztása, amely elsősorban a nyári hónapokra jellemző. Zsákmányai között bogarak, sáskák, tücskök, pajorok, sőt giliszta is szerepelt. Ha teheti, szívesen fogyaszt dögöt. Nyáron a kaszálógépek által elpusztított állatokat is elfogyasztja. Nem veti meg a növényi táplálékot sem. Találtak már a gyomrában szedret és cseresznyét is. A költő párok mennyiségének alakulását, valamint a lerakott tojások és a sikeresen kirepülő fiókák számát is jelentősen befolyásolja a táplálékellátottság.

Vonulásáról, kóborlásáról a gyűrűzési adatok nyújtanak információt. A hazai állomány zöme gyakorlatilag állandó, de télen a hegyvidékekről lejjebb húzódik a sík vidékekre. A külföldi kézre kerülések nagy része 400 km-en belül, döntő többsége a Kárpát-medencéből származik. Az Európa északi részén költő állomány egy része átvonul hazánkon, egy másik része pedig itt telel.

A gyűrűzési adatok szerint a faj egyedei átlagosan 6-10 évig élnek. A természetes pusztulás mellett számos emberi tényező, így lelövés, mérgezés, áramütés, gépjármű általi elütés csökkenti számukat. A legidősebb hazai példány 21 éves volt.

Ragadozó madaraink számát az elmúlt évszázadokban váltogatás nélküli irtásuk drámaian csökkentette, némelyik fajt a kipusztulás szélére sodorva. Számuk csak teljes védelmük és egyes fajoknál a természetvédők aktív beavatkozásainak köszönhetően kezdett növekedni. Az egerészölyv hazánkban 1933 óta nem lőhető, 1954 óta pedig védett. Hazai állománya az 1980-as évektől kezdett emelkedni és lett mára a leggyakoribb ragadozónk. A fészkelők számát 18–21 ezer párba becsülik a szakemberek. Ragadozó madaraink védelme vagy vadászata hosszú évtizedek óta képezi viták tárgyát. Ebben a körben sajtós az egerészölyv helyzete, amely közismert kisemlős-, rágcsáló- és rovarfogyasztásáról. Az évtizedek óta tartó vita az elmúlt évben a vadászlobbi erőteljes nyomására ismét fellángolt. Számos más, védett faj mellett igyekeztek elérni, hogy az egerészölyv ismét vadászható faj legyen. Az elmúlt év hangos szövegtárgyalásainak és a médiaszereplésnek is köszönhető, hogy az idei év mararának éppen az egerészölyvet választotta a lakosság, amely tény egyben jelzi szimpátiáját is. Ez év elején a természetvédő és vadászszervezetek megállapodást kötöttek, mely szerint az egerészölyv más fajokkal együtt védett maradt.

Szöveg: **Andrés Pál**,
fotó: **dr. Molnár Gyula**

Erdészek a Dél-Mátrában

Apámat az 1950. évi földindulásszerű nagy átszervezőkör Bélapátfalváról – ahol erdőgondnok volt három évig – át helyezték Mátrafüredre. Ekkor hozták létre a Dél-Mátrai Állami Erdőgazdaságot, ahol *Vitai József* káderigazgató lett a főnök, apám, *Wagner Lajos* pedig a főmérnök. Az új cég székhelye rövid ideig Verpelét, és még abban az évben végleges helyére, Mátrafüredre helyezik át. Mátrafüred hét évig a Dél-Mátra központja, ezután Recsk, majd Parád-Üdülő az egyesített Mátrai Állami Erdőgazdaság székhelye 1967-ig. 1967-70 között három évig újra Mátrafüred a központ.

Családommal két éven át (1952 tavaszáig) laktam Mátrafüreden. Számomra ez a két év elég volt ahhoz, hogy beleszeressem ebbe a fák, parkok között meghúzódó kis településbe és környékébe. Ma is úgy gondolom, hogy gyermekkorom legszebb két éve volt ez a kis időszak, és mindig szívesen gondolok vissza ottani élményeimre. Emlékszem a tiszta vízű Bene-patakra, ahol rákokat fogtunk, a Kozmáry-kilátóra, játékaink színhelyére, a Muzsla-kilátóra, az akkor még működő hideg vízű füredi strandra, Kovács Laci bácsira, szigorú tanítóknra és még sok-sok mindenre. Egy kis sétával lehetett eljutni a Máriácska szoborhoz, ahova anyám gyákorta kiballagott.

Akkori iskolánk, a Pálosvörösmarti utca első épülete még ma is áll. Vele szemben, az utca másik oldalán akkor még nem voltak házak, füves-bokros rét volt egészen a Pipis-hegy lábáig, korlátlan lehetőség mindenféle játékra. Az iskola ablakaiból Gyöngyös tornyai látszottak. Az idősebbek hívták fel figyelmünket akkoriban, hogy a Pipis-hegy oldalában az 1930-as évek végéből származó felirat maradványai látszottak. A fenyőket úgy ültették, hogy az iskola felől Trianon revíziójára utaló „NEM, NEM, SOHA” jelszó volt olvasható. Ma már a hegyoldalon összefüggő fenyves áll.

Akkori életünkben az erdő nagyon fontos volt. Lakásunkból az iskoláig egy valódi erdőn keresztül jutottunk el, öt perc alatt értünk fel a Kozmáry-kilátóhoz a hegy tetejére, körülötte erdő, nem is beszélve a hatalmas erdőségekről fel egészen a Kékes-tetőig, mindezeket természetesen mind bejártuk.

Mátrafüred Gyöngyös részeként a maga közel 6000 kh erdejével a Dél-Mátra egyik legnagyobb erdőtulajdona volt 1945 előtt. A gondnokság Mátrafü-

reden volt, hivatalos nevén Gyöngyös Város Erdőgazdasága, *Török Miklós* erdőmesterrel az élén. Az épület később Dél-Mátra központja lett.

A füredi gondnokság területén 1927-32 között hatalmas építkezések folytak, ekkor épül a mátraházai tudóstanatórium *Csonka László* építési vállalkozó kivitelezésében. (A Csonka név jól ismert a család egy másik tagjáról, aki gépészmérnök volt, és találmányairól híres.)

Csonka László megvásárolt Gyöngyös várostól 30 ha területet a Kékes alatt, és a szanatóriummal egy időben saját tulajdonként felépíti a gyönyörű magaslati gyógyszállót és a Kékesre vezető 5 km-es utat. Mátrafüredi lakásunk teraszáról akkor még látni lehetett egy kis fehér csíkot, a szálló épületét. Ma már a '30-as évek végén köréje ültetett fenyők hatalmasra nőttek, eltakarják az épületet.

1937-39-ben felépítik a galyatetői Nagyszállót, szintén a Dél-Mátrához tartozó területen állami beruházásként. A bejáratnál elhelyezett táblán a történelem egy darabja jelenik meg (1. kép).

1. kép. Emléktábla a Nagyszálló bejáratánál

Két év alatt három miniszterelnöke volt az országnak, közülük *gróf Teleki Pál* volt az, aki bennünket, erdészeket is érint, ő ugyanis korábban a műegyetem (M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem) rektora volt, hozzá tartozott a soproni egyetemi kar is.

A Nagyszálló volt a színhelye az ominózus 1948. évi tanácskozásnak, amelyen a szocialista országok vezetői – köztük Rákosi – megtárgyalták a következő évek teendőit. Történelmünk sötét korszaka kezdődött ezzel.

A Dél-Mátra legnagyobb erdőbirtokosa az egri érsekség volt a 8700 kh területű gyöngyössolymosi gondnoksággal. A solymosi erdők felnyúltak egészen Mátraszentimréig, a Galyatetőig, Nyírjesig, központjuk irodával, gazdasági épületekkel, lakásokkal Gyöngyössolymoson volt. Ezeket az erdőket az érsekség 500 éven keresztül 1945-ig birtokolta. A solymosi és farkasmályi kőbánya szintén érseki tulajdon volt.

A gondnokság két nevezetes emberét ábrázolja a 2. kép, amely a '30-as évek végén készült a Szalajkaház térségében. A képet *Zilaby Aladár*, a Szilvásváradai Erdei Múzeum korábbi kiváló vezetője – igazi erdészgyénység – adta át nekem sok más értékes fotóval együtt.

2. kép. Urbánfy és Bernáth a solymosi erdőben

Urbánfy Ignác – Náci bácsi – akit személyesen ismertem, 1928-ban Munkácsról került Gyöngyössolymosra, ahol 1930-ig volt erdőgondnok. Ekkor kinevezik az érsekség összes erdejének felügyelőjévé, és Fesőtárkányba, majd Felnémetre helyezik. A háború után az egri központban, majd az Észak-Mátrában erdőművelő. A '60-as években, már hetvenen felül még mindig munkálkodott, többször találkoztam vele (a vasúti kocsin jobboldalt).

A solymosi gondnokságon utóda *Bernáth Kálmán* (a kocsin baloldalt), aki hosszú ideig, egészen 1950-ig erdőgondnok. Mesélik, hogy rendszerint lóval közlekedett, innen kapta nevét a mai Csórréti út helyén a lucosok között haladó régi földút, a „Lovagló út”. A '20-as években ültetett lucfenyveseket mára már zömmel bükkösökké alakították át.

Az sem véletlen, hogy az érseki erdők vezető embere egy nyitott vasúti kocsin látható az erdőgondnok mellett, hisz abban az időben az erdei vasút volt a fő közlekedési és szállító eszköz. Az érsekség szinte valamennyi erdejét behálózta kisvasutakkal (csak Egerbakta volt kivétel). 1906-ban kezdték el a lóvasutak építését a

Nyírjesi vonallal, majd több lépcsőben épültek az egyes szakaszok (Csukás, Monostor-völgy, Cseterna-völgy, bekötés Solymosra), és csak 1917-ben kötötték össze a rendszert Gyöngyössolymos és Gyöngyös között. Közben megépült a Gyöngyös–Mátrafüred–Csatorna-völgyi vonal is (1911-23), amelyet Benei vasútnak, később Mátravasútnak neveztek. Az utóbbi Gyöngyös város tulajdonában volt egészen 1949-ig, amikor a két rendszert egységesen az erdőgazdaság kezébe adták Gyöngyösi Vasútüzem néven.

A vasútról az a gyermekkori apró életkép maradt meg bennem, amikor Mátrafüredre megérkezett a kisvonat, a szomszédos házából kijövő néni meleg vizet csapolt a mozdonyból (akkor még nem volt Diesel).

Urbánfy és *Bernáth* nevét egy-egy forrás őrzi a Monostor-patak közelében és a Komlós-völgyben.

A harmadik legnagyobb erdőbirtokos a Dél-Mátrában 1945 előtt a Nemzeti Közművelődési Alapítvány Kőkúti Erdőhivatala (volt Károlyi-birtok). Ehhez tartozik: Sirok, Verpelét, Feldebrő, Aldebrő, Vécs, Kislána erdeinek nagy része, mintegy 3900 kh. Az erdőgondnok nagy tudású, kiváló erdőmérnök, *vitész Lukács Károly*, aki még a Károlyi-birtokon kezdett, a háború végéig volt itt gondnok, amikor a kőkúti hivatalt a gondnoki lakással együtt lebombázták.

Lukács Károly nevéhez fűződik a kislánai Téry-kastély felépítése 1934-ben. A helybeliek Horthy-kastélynak is nevezik, bár a kormányzó soha nem járt itt. Az itt bemutatott 3. kép az építés évében készült.

3. kép. A kislánai Téry-kastély

Az elnevezés *Téry Károly* építész nevéből származik, aki tervezte és megvalósította az épületet. Eredetileg is vadászháznak készült, a tetőn látható torony magaslesként szolgált. Téry Károly apja, *Téry Béla* ismert személyiség, az OEE akkori alelnöke, a Nemzeti Közművelődési Alapítvány főgondnoka. A Téryk nevét őrzi a Parádsasvár-

ról Szuha felé menő út is, amely szintén a háború előtt épült, és Téry Béla út néven szerepel az akkori térképen.

Jóval később, a '60-as években itt zajlottak az Ónody-ügy tragédiába torkolló eseményei, amelyek már ismertek az olvasó előtt a *Febér Sándorról* szóló írásomból.

A rosszemlékű épület ma már romos állapotban van, soha nem újították fel.

A nagy erdőbirtokosok mellett sok, kisebb-nagyob erdővel rendelkező tulajdonos volt a Dél-Mátrában, ezek erdészszakembert alkalmaztak, de külön gondnokságuk nem volt. Közülük egyet érdemes megemlítenünk: a *Borby* család Gyöngyöstarjánban és kisebb részben Gyöngyösoroszában birtokolt 2100 kh erdőt, Gyöngyöstarjánban a Sósi-réten kastélyuk volt (4. kép)

A tarjáni kastély az államosítás után az erdészet kezelésébe került, itt működött először gondnokság, 1950-től üzemegység, '53-tól 68-ig a Gyöngyöstarjáni Erdészet.

4. kép. A Borby-kastély

1945 után a három gondnokság, Gyöngyössolymos, Mátrafüred és Kőkút (a bombázás miatt már Verpeléten) kiegészülve Gyöngyöstarjánnal és Pásztóval (Kisbátony) az Egri Erdőigazgatóság (1946-tól MÁLLERD, '49-től Nemzeti Vállalat) keretén belül működött 1950-ig.

Ezután következett az 1950. évi nagy átszervezés, amikor a céget három részre vágták (Nyugat-Bükk, Észak-Mátra és Dél-Mátra), a Mátra hegységet nagyjából a Mátra-gerinc mentén osztották ketté. A Mátrának ez a két oldala két külön világ: elsősorban domborzatilag, termőhely szempontjából különböznek, északon többnyire jó termőhelyek vannak nagy fatömeggel, kiváló bükkösökkel, ezzel szemben délen többnyire száraz tölgyeseket találunk jóval kisebb növedékekkel. Ebből eredően a Dél-Mátrában hangsúlyosabb volt az erdőművelés, míg északon mindig a fahasználat dominált.

Délen a sok rontott erdő az évszázadokon át folytatott legeltetés követke-

ménye, még a háború után is adtak ki engedélyeket legeltetésre a falvak közelében lévő erdőkben, emellett gyakori volt az engedély nélküli legeltetés is. Sokat ártott az itteni erdőknek az a bizonyos „faizási jog”, amely a falvakban lakóknak lehetőséget adott fatermelésre, valamint a cserkéregtermelés, ami még később, a háború után is gyakori volt, sok fiatalkorú tölgyest tönkretéve ezzel.

Abban az időben az északiaknál nagy szerepe volt a gépesítésnek, természetes dolog volt, hogy itt épült fel Sándorréten – az egriekével egy időben – az összevont mátrai cég gépjávitó telepe. Délen viszont sokáig, szinte kizárólag a fogatos közlést alapozták, és hosszú ideig, egészen a '60-as évekig döntő szerepe volt a kisvasútnak, míg északon már az '50-es években megjelennek a közelítő gépek.

Az öt dél-mátrai gondnokságból 1950-ben tíz üzemegységet szerveznek, és ki-nevezik *Vitai József* parádi seprőkötőt igazgatónak. Az ő megbízásánál, mint általában a kádereknel, a hatalomhoz való hűség játszott szerepet, az erdészethez nem értett. Beosztottaiban nem bízott, ezért nem tudta, kire hallgasson a döntéseknél. A vele történekről, mondásairól számtalan apró komikus jelenetet meséltek akkori munkatársai.

Vitait *Csillag Lajos* követte az igazgatói székben. Ő 1952-53-ban a Heves megyei Erdőgazdasági Egyesülés igazgatója Egerben (az országban 14 egyesülés volt), ezután Gödöllőn igazgató 1955-ig, majd a Dél-Mátra igazgatója 1955-57-ben. Szakmája műbútorasztalos, és természetesen őt is a párt emelte ki a fizikai sorból, mégsem volt elvakultan lojális a hatalomhoz, sőt az értelmetlen intézkedéseket erősen bírálta. Általános vélemény szerint jó vezető volt, értett az emberek nyelvén. Eredetileg tőle származik az a mondás – amit többen átvettek tőle – hogy a cég egy embert tud eltartani, aki nem dolgozik, és ez az igazgató. Az 5. képen őt látjuk egy koronglövő versenyen Mátrafüreden (középen). (A fotót *Rakonczay Zoltán* készítette.)

5. kép. Csillag Lajos a lövészversenyen (1955)

A kép háttérében a Pálosvörösmarti utcától a Pipis-hegyig elterülő füves te-

rület részletét látjuk, amely azóta már beépült, a Gyögyös felé menő út közelében beerdősítették. Az '50-es évek elején az iskolából láttuk, amint egylovas kordékkal építkezés kezdődött: akkor épült a kisvasúti leágazás a Pipis-hegyi gyár beruházásához. Ezen a területen, a Pipis-hegy lábánál épült 1986-ban mátrafüredi erdészeti szakiskola.

Még Vitai az igazgató a Dél-Mátrában, amikor 1954-ben Mátrafüredre került *Rakonczay Zoltán* – Zoli bácsi – erdőművelési műszaki vezetői munkakörbe. Ezzel indul az a gazdag szakmai életút, amelynek során a miniszterhelyetteséig szinte minden beosztást betöltött, és országosan ismert szaktekinthelyé vált. Egy év után már erdészeti vezető Mátrafüreden, '56-ban kinevezik a Dél-Mátra főmérnökévé.

A különbség szembeütő, az észak és dél közötti különbözőség nemcsak a domborzatban, termőhelyben, állományokban, hanem vezetési stílusban is megmutatkozik, ami elsősorban a vezetők egyéniségéből származik. A *Csillag-Rakonczay* kettős nem fogadja el kritika nélkül a felsőbb utasításokat, inkább reakciónak számít, míg *Bakondi* fenntartások nélkül kiszolgálja a hatalmat. Ebből egyenesen következik, hogy amikor 1957-ben összevonják a két céget, *Bakondi* nevezik ki igazgatónak, és a központ először Recsk majd Parádfürdő. Ez azonban nem tart soká, még abban az évben kirobban a *Bakondi-Praveczy* ügy, amely akkoriban nagy port kavart. A túlzott reprezentációk, vendéglátások valakinek szemétszűrnak, és a feljelentés után elindítanak egy nagyszabású, erősen eltúlzott vizsgálatot. Több mint húsz embert őrizetbe vesznek, néhányukat leültetik, az igazgatót leváltják. Röviddel '56 után a hatalomnak szüksége van arra, hogy ebben a formában is látványosan bemutassa erejét.

A Főigazgatóságtól *Fila Józsefet* küldik le a Mátrába a rendteremtés feladatával, és ezzel felfelé ívelő szakasz kezdődik a cég életében. Fila személyében erőskezű, határozott ember kerül a vezetői székbe. Alaposságával szinte minden részletet ismerve – sokszor túlzott aprólékosággal – tartja kézben céget, időt, fáradságot nem kímélve. Munkája mellett megszerzi az erdőmérnöki diplomát.

A *Fila-Rakonczay-Mosoni* nevével fémjelzett időszak a Mátra fénykorát jelenti. A cég sikeréhez Fila példamutató szorgalmán kívül hozzájárul a főmérnök, *Rakonczay Zoltán* határozott vezetői fellépése, *Mosoni László* főkönyvelő szakértelme a pénzügyek területén és sok más kiváló szakember a központban és az er-

dészeteknél. Csupán néhány név közülük: *Sághi István, Vendel Ferenc, Bernáth Kálmán, Varga Béla, Bögér András, Köllő Ferenc, Reményfy László, Reményfy Lászlóné, Ipsits Lajos, Fejes Dénes, Szőke Miklós, Bátor Albert, Bátor Albertné, Murányi János, Molnár László, Szircsák Ferenc* és még sokan. Fila nagy gondot fordított arra, hogy a legjobb szakembereket gyűjtse maga köré.

Nevezetes ténykedéseik abból az időből: lakásépítések a Mátrában, erdészeti központok, üzemi épületek rendbetétele, felújítása, nagyarányú fásítások a Mátrától délre eső térségben egészen Hatvanig, ehhez Fásító Erdészeti létrehozása Gyöngyösön, felújítási hátralékok felszámolása, gépesítés nagy ütemben és még sok minden.

1963-ban Fila a gödöllőiekhez távozott. Nem értett egyet azzal a Főigazgatóság által támogatott elhatározással, hogy a Mátrában hozzanak létre egy elit vadásztársaságot csupa nagy ember számára. Az őt követő *Hangyál Tibor* már hozzájárult ehhez, és ezzel kaput nyitott a kispánai házban történt, már ismert eseményekhez.

Hangyál gyengekezű vezető volt, azonban munkatársainak köszönhetően nem következett be törés a mátrai cég életében.

1967-ben felépítik az új székházat Mátrafüreden, és a központ Parádról ideköltözik. A nagy átszervezés előjelei már mutatkoztak, a mátrai vezetők még reménykedtek, hogy az Egerrel való összevonással Mátrafüreden lesz a nagy erdőgazdaság központja. Erre azonban semmi esély nem volt, mert az egri igazgatónak, *Adamkó Józsefnek* erősebb pártkapcsolatai voltak, így 1970-től kezdve mindvégig – természetesen ma is – Eger a központ. Ezzel tulajdonképpen az államosítással kialakított igazgatóság területét állították vissza. Adamkó egyébként az eddigi 22 igazgató közül a leghosszabb ideig, 19 évig volt első számú vezető Egerben.

Dél-Mátrából még egy képet mutatok be (6. kép), amely a Gyöngyössolymosi Erdészetenél készült a '60-as években. Gyöngyössolymos a leghosszabb ideig működő erdészet (gondnokság, üzemegeység, erdészet) volt a Dél-Mátrában: az érsekségi időktől egészen a Mátrafüredre való átköltözésig (1996) mindig volt itt erdészet. Területe a '60-as években kibővült, a Gyöngyöstarjáni és a Mátrafüredi Erdészeti megszűnésével ezek erdői Gyöngyössolymoshoz kerültek, és az 1970. évi átszervezés után a nagy cég – mai nevén Egererdő Zrt. – egyik legnagyobb erdészetévé vált.

6. kép. Miklósi Lajos és Bartucz Emil

A ma 84 éves *Miklósi Lajos* (a képen baloldalt) szakmai pályafutása élő történelem. A cserépfalvai Coburg uradalomnál kezdődik az erdészeti életút, amely öt év után a Dél-Mátrában folytatódik: a Mátrafüredi Gondnokságnál töltött néhány hónapos szolgálat után a Gyöngyöstarjáni Üzemegység vezetőjévé nevezik ki. Az üzemegységek megszűnésével 1953-tól 1967-ig a Gyöngyössolymosi Erdészetenél műszaki vezető, majd rövid ideig erdészeti vezető. 1967-ben hozzák létre a Mátrafüredi Erdőfelügyelőséget, melynek vezetője nyugdíjazásáig Miklósi Lajos.

Lajos bácsitól kaptam a legtöbb ismereteket a Dél-Mátra történetéhez. Főnöke hosszú ideig, 1954-től '67-ig *Bartucz Emil* (a szilvásváradai Bartucz család csupán névrokona), aki '68-tól a Szegedi Erdőrendezőiség igazgatója (a képen jobbról a második). A Mátrából kerül ki ebben az időben Bartuczon kívül két erdőrendezőiség igazgató: *Bessenyei János* Egerben, *Köllő Ferenc* Debrecenben. Veszprémbe kerül két mátrai kolléga: *Hegedűs Pál* a Felügyelőség vezetőjeként, *Mészáros Gyula* pedig az Erdőrendezőiség Kirendeltség vezetőjeként.

Úgyszintén a mátraiaktól nevezik ki korábban *Sághi Istvánt* az EMÉRT-hez főmérnöknek, *Zelnik Istvánt* Zamárdiba főmérnöknek, majd igazgatónak, *Végyvári Jenőt* a pilisiekhez igazgatónak.

Fila elmenetele után többen megválnak a Mátrától. *Rakonczay* főmérnök 1965-ben az OEF-hez megy, és mint főosztályvezetőnek fontos szerepe van a 10 erdőrendezőiség létrehozásában, majd az 1970. évi országos átszervezésben. 1965-70 között a Mátrában *Molnár László* a főmérnök, aki előzőleg a Mátrafüredi Erdészeti vezetője volt.

A Dél-Mátra karakteréhez szervesen hozzátartozik a Gyöngyösi Vasút, vagy ahogy országsgazda ismerték és ismerik: a Mátravasút. Gazdag történetéből bemutatok egy fotót, amely 1971-ben készült a gyöngyösi állomáson (7. kép).

7. kép. Mozdonyvezetők tanfolyama Gyöngyösön

A képen láthatjuk *Fülöpp Zoltán*, Bezdő-díjas erdőmérnököt (jobbról a második csokornyakkendőben), akit *Pankotai* professzor az „erdei vasutak atyjának” nevezett, és aki egész pályafutását kezdettől a nyugdíjig az erdészet vasútjainak szentelte. A gyöngyösi kollégákkal szerveztek egy tanfolyamot mozdonyvezetők részére, ennek résztvevőit látjuk a fotón. Azért szervezték ezt Gyöngyösön, mert az itteniek felkészültsége, hozzáértése kiemelkedő volt. *Bajcsy Endre* vonalfőnök (balról a második) 24 éven keresztül (1960-84) volt a Mátravasút vezetője (végzettsége hadmérnök), őt követte felesége, *Bajcsyné Tóth Ida* (jobbról az ötödik), aki 20 évig volt vonalfőnök, szintén ismert személyisége a kisvasutak társadalmának. A jobb szélén álló kalapos férfi az erdőgazdaság központi vasúti felügyelője volt abban az időben. Korábban a Ládi üzem vezetője volt (Roller Kálmánt követte), innen az ismeretése *Fülöpp Zoltán*nal, aki akkoriban a Lillafüredi Vasút vezetője volt. *Tóth Gyula* egyike volt azoknak, akik számtalan fotót, diaképet, dokumentumot megőriztek az utókor számára.

Mátrafüreden 1967-ben megszűnik az erdészet, összevonják Gyöngyössal. 30 év elteltével *Rosta Gyula* gyöngyössolymosi erdészvezető kezdeményezésére az erdészet központját Mátrafüredre helyezik át, majd a Verpeléti Erdészetet Parádfürdőhöz kapcsolják, ezzel a Dél-Mátra egyetlen erdészete azóta is Mátrafüred.

Szívesen emlékezem a gyöngyöspatai erdőkre. 1962 nyarán egyhónapos erdőrendezési gyakorlatomat itt töltöttem az általam igen tisztelt *Ubitz Gyula* erdőmérnök mellett, aki akkor Gyöngyöspata üzemtervezését végezte nagy szakértelemmel (Ubitz később a miskolci erdőrendezőség igazgatója lett). Első önálló feladatom a Pata melletti nagy kerek hegy, a Havas silány erdeinek leírása volt. Az én korosztályom jól emlékszik, hogy akkor térképezési munkát is végeztünk, háromszögeltünk teodolittal, a

részleteket pedig Wild TO busszólával vettük fel.

Egy alkalommal kijött Egerből a nagytekintélyű *Desits Bálint*, aki hosszú ideig volt az erdőrendezés főnöke, ellenőrizte munkálkodásunkat.

A faluból velünk volt egy szorgalmas, jóra való ember (Vince), tőle tudom „Sisa Pesta” történetét, amit ízes népi tájszólással elmondott. A Muzsla-hegy (a pásztói határnál) lábánál állott valamikor egy hatalmas tölgy, akkor már csak az elszenesedett tuskómaradványa volt meg, ennek odvában rejtőzött az öt kereső csendőrök elől Sisa Pesta, az utolsó nógrádi betyár. A szájhagyomány által kiszínezett történetnek minden bizonnyal van valóságtartalma.

Mátrafüred az erdészeti kutatás fontos és ma már nemzetközileg is ismert állomása. Az első lépések Egerben indulnak, amikor a központ kanonoki épületének hátsó kertjében (ma már itt épületek állnak) létrehozzák az OEF Erdővédelmi Állomásának Egri Kirendeltségét az '50-es években. Ez volt az ún. „erdővédelmi pavilon”, ahol *Szontágh Pál* és *Kolonits József* kezdi el működését. Velük egy időben Verpeléten *Bánky Gyula* vezetésével szintén működik egy kísérleti részleg. A verpeléti és az egri kirendeltségekből 1963-ban létrehozzák az ERTI Mátrafüredi Kísérleti Állomását *Bánky Gyula* vezetésével. Őt követi *Vilcsek János*, aki húsz éven át az Állomás igazgatója, nevéhez fűződnek a dombvidéken végzett jelentős kopárfásítások. Az ERTI szakemberei nagyon sok kutatást, vizsgálatot, kísérletet végeztek a Mátra területén. Vilcsek után *Jablonkai Zoltán*, *Újvári Ferenc*, végül *dr. Csóka György* az állomás igazgatója.

Ma már országos hírű intézmény a Mátrafüredi Szakiskola, amely 1969-ben a Sárvárról áttelepült szakmunkásképző részleggel kezdi működését. 1970-ben megkapják az erdőgazdaság volt központi épületét, amit kollégium céljára használnak, és *Hangyál Tibort*, a megszűnt Mátrai Erdőgazdaság igazgatóját nevezik ki az iskola élére.

A szakközépiskolai képzés Egerben indul, a Dobó István Gimnáziumban heti egy napon erdészeti ismereteket kezdenek oktatni a '60-as évek elején. Kezdetben szakmunkásokat képeznek, később alakulnak át szakközépiskolá-

vá. 1969-től már a Dobó Gimnázium Erdésztagozataként működik az erdőgazdaságtól átjött szakemberekkel, és már technikusképzés is folyik.

1986-ban felépül Mátrafüreden a Szakiskola impozáns épülete, ide költözik át Egerből a szakközépiskolai részleg. 2001-től a Vadas Jenő Erdészeti és Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium nevet viseli, 2005-től a „Mát-ra” nevet veszi fel. Az iskola igazgatói: *Hangyál Tibor*, *Papp Lajos*, *Simon László*, *Kristó László* és *Vasas Joabim*. A legtovább – 15 éven keresztül – Simon László töltötte be a vezetői posztot.

Mindezek már a Dél-Mátra legújabb történetéhez tartoznak, éppúgy, mint a Mátrai Tájvédelmi Körzet megalakulása 1985-ben, ennek székhelye szintén Mátrafüred.

Azt hiszem, elismeréssel kell szólnom a 40 fős erdészvezetői gárdáról – beleértve a gondnokokat (1950-ig), az üzemegység-vezetőket (1950-55), az erdészek vezetőit (1953 után), a parkettagyár üzemvezetőit – és a közel száz kerületvezető erdészről, akik mind helytálltak a sok átszervezés közepette az államerdészet megalakulásától napjainkig.

Külön története van a gyöngyösi parkettagyárnak, melynek alapítója és első üzemvezetője (1968-86) a kiváló szervező és vezető egyéniség: *Farkas Imre*. A gyár három évtizeden keresztül járult hozzá az erdőgazdaság eredményességéhez.

A Dél-Mátra – benne elsősorban Mátrafüred – mindig színes, mozgalmas erdészet színhelye volt. A „tő melletti erdész”-munkaköröktől kezdve, erdészeti és erdőgazdasági központ, erdőfelügyelet, erdészeti oktatás-képzés, tudományos munka, természetvédelem, vadászat, közjólét, terméi vasút, fafeldolgozás, itt mind megtalálható volt, és többségében ma is jelen van. A település új negyedében utcát neveztek el az erdészekről (Erdész utca), a Kozmáry-kilátó dombja alatti Hegyalja utcában lakások sorozata épült erdészek számára, itt van ma is a Mátrafüredi Erdészeti központja, itt épültek az ERTI épületei.

Itt rendezték meg 2003-ban – a Dél-Mátrában első ízben – a Mátrában harmadszor az erdészeti vándorgyűlést, melynek jelmondata: „az erdő közügy”.

És még egy szomorú tény: azt mondják, a mátrafüredi temetőben nyugsznak a legtöbben – mintegy harmincan – azok közül, akik az erdészet valamelyik részterületét választották élethivatásul. Érik a gondolat, hogy emléktáblával tiszteljük meg őket.

Wágner Tibor

Néhány szó az erdőtüzekről Új hivatal

A tavaszi és nyári időszakban a napi híradások rendszeresen adnak hírt kisebb-nagyobb erdő- és vegetációtüzekről. Az erdőtűz által nemcsak a faállomány, hanem a teljes erdei életközösség veszélyeztetett. A tűz pusztítását követően – annak típusától és mértékétől függően – az erdei ökoszisztéma csak hosszú idő alatt képes regenerálódni.

Magyarországon évente több ezer erdőtűz és vegetációtűz keletkezik. 2011-ben számuk meghaladta a 8400-at. A tüzek 99%-a túlnyomórészt emberi gondatlanságból ered.

Az Észak-Magyarország régióban (Pest, Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves,

Nógrád megyék) keletkeznek a tavaszi tüzek 40-45%-a, ami ezen országrész kiemelt veszélyeztetettségét jelzi.

A hazai erdőkben az ún. felszíni tüzek a jellemzőek, mikor is az erdő talaján levő avar, egyéb elhalt növényi részek, illetve kisebb méretű cserjék kapnak lángra. Ezek nagy intenzitású égés esetén koronatűzzé fejlődhetnek. A koronatűzek többnyire fenyőerdőben keletkeznek, jellemzően az alföldi fenyvesekben.

Hazánkban a klimatikus viszonyok és a vegetáció összetétele miatt az erdőtűzek természetes úton való keletkezése nem jellemző – arányuk 1% alatti –. A tüzek többsége emberi gondatlanság vagy szándékoság következménye.

Nevet váltott március 15-én a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal. Az MgSzH-ba beleolvad a korábban külön szervezetként működő Magyar Élelmiszer-biztonsági Hivatal, és az új intézmény neve Nemzeti Élelmiszer-biztonsági Hivatal (NÉBIH) lesz.

Az új hivatal gyakorlatilag az eddigieknek megfelelően működik majd: országos hatáskörű, önállóan gazdálkodó költségvetési szervként, amely a megyei és fővárosi kormányhivatalok mezőgazdasági szakigazgatási szervei által végzett feladatok szakmai irányításáért is felel.

Az egyes feladatok ellátása során szükségessé egyéb hatóságokat is bevonnia a NÉBIH-nek az eljárásokba.

Napi Gazdaság

Engedéllyel szedhetők a föld alatti gombák

Jövőre csak eredményes képzés után és írásbeli engedély megszerzését követően gyűjthetők a föld alatti gombák (összefoglaló néven triflák). A vidékfejlesztési miniszter rendelete a gyűjtéssel kapcsolatos egyéb feltételeket – például a védett föld alatti gombafajok ismeretét, a kutyával történő gyűjtés, valamint a forgalmazás és ellenőrzés szabályait – is rögzíti.

2013. január 1-jétől föld alatti gombát csak az a személy gyűjthet, aki a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) szervezésében tartott, a trifla gyűjtésére vonatkozó hatósági jellegű képzést eredményesen elvégezte. Mivel a föld alatt található gombák nagy értéket képviselnek és szabálytalan, ásóval, gereblyével történő gyűjtésük során károsodott az erdőtalaj, a fák gyökerei, valamint a gombák is, szükségessé vált a triflák gyűjtésének szabályozása. Ezért – a nagyobb európai triflagyűjtő országokhoz hasonlóan – a gyűjtés feltételeit a vidékfejlesztési miniszter jogszabályban részletezi.

A gyűjtés során tilos az erdőben ásni, kapálni, a talált gomba legfeljebb egy 5 centiméter széles eszközzel szedhető fel. A trifla gyűjtéséhez a jövőben – a gomba föld alatti, rejtett életmódja miatt – a lelőhelyeken található erdei életközösségek védelme érdekében egyidejűleg legfeljebb két, a trifla keresésére kiképzett, egyedi azonosítóval ellátott kutyát dolgoztathat a gyűjtő. A triflakereső kutyát elektronikus azonosítóval kell

ellátni. A gyűjtőnek naplót is kell vezetnie, melyet első alkalommal a trifla gyűjtésére vonatkozó hatósági jellegű képzés elvégzésekor kap meg.

A magántulajdonban lévő erdő tulajdonosának, ha a saját erdejében szeretne föld alatti gombát szedni, nem szükséges tanfolyamot végezni és gyűjtési naplót vezetni, amennyiben a gyűjtő

naponta legfeljebb 20 dekagramm, vagy pedig 3 darab földalatti gombát gyűjt, és azzal nem kereskedik.

A 24/2012. (III. 19.) VM rendelet hatálybalépéséig, 2013. január 1-jéig megszületnek a gyűjtők képzéséhez szükséges oktatási anyagok és a vizsgáztatási feltételek is.

(VM)

Elvándorolnak az erdők

Persze nem holnap vagy jövőre, hanem az évszázad végére. A mérsékelt sarkköri éghajlathoz szokott fák akár félezer kilométerrel északabbra is kinőhetnek mintegy 80 év múlva, állítják a tudósok. E lehetőség hátterében természetesen a globális felmelegedés áll. Már korábban is napvilágot láttak becslések az éghajlati övek elmozdulásáról és a növényzet átalakulására gyakorolt hatásáról, de a tudósok ma sokkal gyorsabbnak jósolják ezeket a változásokat, mint ahogy 10 éve becsülték. Egyre inkább kiszorít majd a tundra, s ahogy olvad a sarkövi jégtakaró, tápanyaggal telítődhet az eddig fagyott talaj, kedvezőbb környezetet biztosítva olyan növényeknek, mint a lucfenyő, és állatoknak, mint például a róka. Elképzelhető, hogy a jeges, kietlen oroszországi és kanadai tundra mintegy fele átadja helyét egy növényekben dúsabb

vegetációnak, vélik a szakemberek. Ez annyiban örvendetes hír lehet, hogy több fa fog nőni bolygónkon, de az erdőtüzek és a kártevők pusztításának esélye is fokozódik majd. Az Északi-sarkon kétszer olyan gyors a felmelegedés, mint a világ többi táján, mivel a napfényt visszaverő jégtakaró eltűnése miatt növekszik a vízfelület, ami – a jéggel ellentétben – magába szívja a napsugarakat, továbbgerjesztve a felmelegedést. A fagyott talaj (permafroszt) felolvadása is erősíti a föld melegedését. Oceanológusok és tengerkutatók szerint a Jeges-tenger 30-40 éven belül teljesen jégmentessé válhat szezonálisan, a nyári hónapokban. Már most vannak olyan hetei az évnek, amikor zavartalanul üzemel a tengeri teherszállítmányozás az északi sarkkörön.

(Piac és Profit)

Kanadai favágók

Az alábbi leírások a negyvenöt-ötven évvel ezelőtti korra vonatkoznak, amikor mi, Kanadába került volt soproni diákok, kezdtünk ismerkedni a kanadai erdészeti gyakorlatokkal. Az akkori erdészeti tevékenységeket főleg egy nap eseményein keresztül szeretném vázolni. A leírtak színhelye a brit columbiai Vancouver szigetén levő Nimpkish-völgy vidéke, ahol az erdészet akkori fő célja fakitermelés volt. E vidék erdeje őserdőként volt számon tartva, és a fatömeg nagy része duglászfenyő volt. Ez volt az első alkalom, hogy ezek az állományok letermelésre kerültek, mivel igen elszigetelt vidéken és lakott területektől távol estek. Így csak hajón, repülőn, helyi járatú vasúton vagy ezek kombinációival lehetett elérni. Az alkalmazottak fakitermelő táborokban (logging camp) laktak. Nekem és sok más soproni barátomnak volt alkalmunk ezzel és más hasonló fakitermelő vidékkel és táborral megismerkedni.

A nap éppen kelőfélben van, amikor a favágók (loggers) már gyülekeznek a tábor közepén, hogy induljanak napi munkájuk elvégzésére. Reggel 6:30-kor a munkásszállító buszok lassan megtelnek, és irányt vesznek az erdőben levő különböző munkahelyek felé. A nap a munkások számára tulajdonképpen egy kicsivel korábban kezdődött, amikor 5:30 körül kimásztak ágyukból, a telep egyik barakkjában. Egy gyors mosdás és öltözködés után irányt vettek a tábori étterem felé, ahol igen kiadós reggeli várt rájuk. Ez magába foglalta a többfélekeppen elkészített tojásokat, pirított kenyeret, sült kolbászt, szalonnát, sonkát, krumplit és a tipikus amerikai palacsintaféleségeket. Reggeli után az étkezési gondok még nem értek véget, mert minden munkás feladata közé tartozott a napközi étkezéshez szükséges eledel elkészítése, szendvics formában, és azok elcsomagolása. Erre a célra az étterem melletti hatalmas teremben a felvágottak sokasága, saláta, gyümölcs és más fincségek várták a munkásokat. Reggel 7:30-ra a munkások már munkahelyükön voltak.

Sokféle emberrel találkoztunk a telepen. Tipikus favágók talán nem is léteznek. Ritka az olyan, aki egész életét favágóként tölti el. Ahogy ismerkedtem a favágótelep lakosságával, legelső benyomásom az volt, hogy a legtöbb favágó új emigráns velem együtt. Az erdei munkalehetőségek viszonylag jók, és a legtöbb pozíció beöltésére nem kell különös szakképzettség. Ezenkívül a kereset is igen jó, és sokszor megadja egy új bevándorlónak azt a lehetőséget, hogy viszonylag rövid idő alatt pénzügyileg megalapozza egy későbbi más szakma vagy üzlet kezdetét. Egyik munkatársunk, a fiatal lengyel származású Alex azonban élete céljának tartotta ezt a foglalkozást, talán azért, mert eb-

ben a szakmában képzetesebb volt, mint legtöbb munkatársa, gépészeti tehetsége miatt már mint gépkezelő volt alkalmazásban.

Az 1950-es évek végére a fakitermelés gépesítése igen erősen fejlődött, amit az akkor forgalomba hozott, gyorsan felszerelhető, önmozgó és fémből készült közelítőtorony (portable spartree) segített elő. Egy ilyen hatalmas, kb. 100 ezer dolláros gép-szerkezet viszonylag könnyűszerrel közelítette a rakodóhelyre a hatalmas rönköket, amelyek súlya a 6–8 tonnát is elérte.

Ahhoz, hogy a favágók munkája megkezdődhessen, sok más teendőt kellett elvégezni a korábbi hónapok alatt. Legelőször a térképezők és az erdőbecslők jelennek meg a kívánt kitermelési helyeken. Mivel abban az időben szinte minden fakitermelés őserdőkben történt, a vállalatoknak kevés fogalmuk volt arról, hogy milyen mennyiségű és minőségű faanyag állnak szemben. Ezenkívül ismeretlen volt a területek fekvése az utak és vasutak tervezéséhez és azok megépítéséhez. Ezekben a munkarészlegekben mi, soproniak sok helyen vettünk részt, és később vezető szerepet töltöttünk be. Miután a felmérés, szintvonalas térképezés, a tervezőmunka, útépités és a termelési terület kijelölése megtörtént, a favágók, vagyis döntők megkezdhetik munkájukat. Ezen a vidéken néha két méternél is vastagabb törzseket kellett átvágni, és a 70–80 méter magasságú fák kivágása veszélyes munka volt. Ezért erre a feladatra tapasztalt és igen ügyes munkásokra volt szükség. A letarolt fákat a favágók általában 12 méter hosszú rönkökre darabolták. Ez elősegítette a közelítést és szállítást. Viszonylag sima területen a leggazdaságosabb közelítés a buldózerrel való vonzózás volt. Az itteni meredek erdőterületek azonban azt ritkán tették lehetővé. Ezért itt a kötélpályás közelítés játszotta a főszerepet. A többféle módszer közül főleg a „highlead”, vagyis az „emelt rönkök vonzóztatás” volt használatban. Vagyis a rönkök elejét vonzóztatás közben megemelték és a végük a talajon csúszott. Sok helyen a közelítésre és rakodásra még a korábbi „fatoronnyal” kapcsolatos szerkezetet használták, de azokat nem lehetett helyről helyre mozgatni, előkészítjük és felszerelésük sok időt igényelt. Ugyanakkor a modern acélgépeket szinte egy órán belül le lehetett szerelni, önerővel elmotorozni egy másik helyre, és ott felszerelni és üzembe állítani.

E rövid kitérő után térjünk most vissza a kitermelő munkahelyére. A közelítő- és a rakodógép bemelegítése alatt a beosztott munkások is elfoglalták helyüket. Az első tevékenység a rakodón összegyűlt rönkök minőségi szortírozása volt. Közben megjelent az első szállító teherautó (logging

truck) is, amit azonnal felterheltek. A vállalat saját útjain a kocsik 40 tonnát is szállíthatnak, amely általában 6–8 rönkből állt. A szállításhoz hat kamion ütemeztek be ezen a napon, amelyek sűrűn követték egymást, és 5–6 fordulót tettek meg a vágásterület és az 5–6 kilométerre lévő vasúti rakodó között. A Nimpkish-völgy közel 100 000 hektáros erdőterületének legnagyobb részét egy összefüggő vasúthálózat fedte. Ez a hálózat vitte a fatömeget a vasúti rakodóktól az 50–70 km-re fekvő tengeri öbölhöz, Beaver Cove-ba. Az öbölnél a rönkök a vízben kötöttek ki, ahol további osztályozáson mentek keresztül fafajok és minőségük szerint. Itt azok vagy hajóra kerültek, vagy pedig mint tutek folytatták útjukat a városokban levő felfoldozó gyárak felé.

A rakodással egy időben a közelítés is folyamatban volt modern acéltornyú szerkezettel. A kb. 30 méter magas torony fel volt szerelve a szükséges csörlőkkel, drótköteles horgonyokkal, csigákkal és a közelítéshez szükséges drótkötelekkel. A torony egy lánctalpas alapzatra épült, amely lehetővé tette a torony saját erejű, viszonylag gyors helyváltoztatását. A szerkezetet a vágásterület egy stratégiaileg megfelelő helyén állították fel, az út mellett és a kitermelési terület legmagasabb pontján. A felfelé vonzózás azért volt fontos, hogy a rönkök átugorják a tuskókat, és általában elkerüljék a fennakadást. Ezzel a módszerrel egy-egy állítással kb. 10 hektárról lehet a közelítést elvégezni, és a terület mélysége a 200–300 métert is meghaladta. A közelítésnél a gépkezelő játssza a főszerepet, de a többi munkás beosztása is igen fontos. A rönkök közelítésére a fő- vagy vonatókötél egy pontjára rövidebb vonó drótkötelet szerelnek, és ezek végére pedig hurkot (choker) formálnak. A „hurkoló munkások” (chokermen) ezeket a drótkötelet hurkolják a rönkökre.

A chokerman beosztás a legalacsonyabb állás a kitermelésnél, és egyben a legveszélyesebb, mégis ebben alkalmazzák a legújabb munkásokat. A „hooker” irányítja őket, és adja a hangjelzéseket, amit a „sípoló” közvetít a közelítőtorony kezelőjéhez. (Ezt később a rádiós közvetítés váltotta fel.) A Morse-kód-szerű sípos hangjelzésekre azért volt szükség, mert a gépkezelő a legtöbb esetben nem látta, hogy mi történik a kitermelési területen. Így ezek a jelzések adták tudtára, hogy mikor kellett a chokereket leengedni, és mikor voltak azok rászerezve a kiválasztott rönkökre, készen a vonatóshoz. Ezenkívül közvetíteni kellett az esetleges rönkfennakadásokat és azok kiszabadítását is. A közelítési művelet azzal kezdődik, hogy a gépész a torony kényelmes kabinjából billentyűk, gombok és pedálok nyomogatásával, kihúzza a chokereket a termelési területre. Amikor a jelző jelzi, hogy a chokerek elérték a megfelelő pontot, azokat leengedi a rönkökre. Amíg ez zajlik, a „choker-

man"-ek a terület egy biztonságos helyéről figyelik az eseményeket, majd a „hooker” irányítására elindulnak a hurkolandó rönkök felé. Ezt futásszerűen végzik, rönkökön, tuskókon, ágakon és sziklákon átugorva vagy átmászva. Gyakorlott munkások ezt viszonylag könnyűszerrel végezték, de az új alkalmazottak általában akkor értek a kiválasztott rönkökhöz, amikor azokra már rákerült a hurok, és készen álltak a vontatáshoz. Ilyenkor a „hooker” már ordított a munkásokra, hogy rohanjanak vissza biztonsági helyükre. Miután a jelző megadja a jelet a vontatáshoz, a hurkolt rönkök recesegve-ropogva megkezdik útjukat a közelítőtorony felé. Ilyenkor sok esetben moz-

gásba hoznak nem hurkolt rönköket is, melyek veszélyeztethetik a közelben lévők életét. A közelített rönköket a toronytól a „chaser” szabadítja meg a hurkoltól, miután a rönkök készen állnak a szortírozásra és rakodásra. A leírt művelet a vontatási távolságtól függően 5–15 percenként ismétlődik és tart egész nap.

A jól megszervezett nagyipari kitermelési munkát élvezet volt nézni. A hatalmas, főleg duglászfenyő-állományokat tarra vágták, ami abban a korban igen gyakori volt, mert úgy tűnt, hogy az óriási őserdőterületeknek se vége, se hossza nincs. Ez számunkra igen szokatlan volt. Későbbi, több évtizedes tapasztalataink meggyőzték arról, hogy

az erdő tarra vágás után természetes vagy mesterséges módon felújul. Az eredeti életközösség is utóbb helyreáll. A duglászfenyő fényigényessége miatt a tarra vágás tulajdonképpen segíti a felújulást. Az igaz, hogy az erdőtelepítés és erdőművelés a '60-as években még gyermekcipőben járt Kanada nyugati partvidékén. Nem sokkal később viszont gyors fejlődéssel igen magas szintet ért el a kitermelési mód változásával, a genetikailag előnyös egyedek bevitelével. Így az erdők sokoldalúsága és nagymérvű használatára továbbra is megmaradt, és a faminőség, valamint hozam is javult.

Hahn Fülöp

Új belépők

Bajai Helyi Csoport: Bán Zoltán egyéb középfok, Faludi József erdőmérnök, Ifj. Kökény István erdősztechnikus, Polyák Tamás erdősztechnikus, Szőke Gábor erdősztechnikus;

Balassagyarmati Helyi Csoport: Kalácska Laura egyéb felsőfok, Rimaszombati György erdősztechnikus; Sziráki József erdősztechnikus, Takáts Margit Éva egyéb felsőfok;

Bp. ÁESZ Helyi Csoport: Csókáné dr. Szabados Ildikó erdőmérnök;

Bp. HM Helyi Csoport: Gál Csaba erdősztechnikus, Hirman-né Göbbös Adrienn egyéb középfok;

Bp. VM Helyi Csoport: id. Sipőcz Márton egyéb középfok, Papp Mónika Hilda egyéb felsőfok;

Csongrád megyei Helyi Csoport: Barna-Kalmár Antal tanuló, Kovács Nikolett tanuló, Papp Attila tanuló, Rácz Szabó Tamás tanuló, Sáfár Dorián tanuló, Tóth János Ferenc tanuló, Zakar Ferenc tanuló;

Debreceni Helyi Csoport: Komáromi Ferenc erdősztechnikus, Németh László erdősztechnikus;

Egri Helyi Csoport: Dósa Ildikó erdőmérnök; Köböl Istvánné egyéb középfok, Lucz Gábor erdőmérnök, Magosi Márton erdősztechnikus, Pápista József egyéb középfok, Vörös Gábor erdősztechnikus;

Győri Eg. Helyi Csoport: Bella Szilárd egyéb középfok, Horváth Zsolt erdőmérnök, Lengyel István erdősztechnikus, Mázi László erdősztechnikus, Szabó László erdősztechnikus, Takács Gyula egyéb középfok;

Kaposvári Helyi Csoport: Karsai Dávid erdősztechnikus; Varga Péter erdőmérnök;

Kaszói Helyi Csoport: Horváth László erdőmérnök, Vass Szabolcs erdősztechnikus;

Kecskeméti Helyi Csoport: dr. Szloboda János egyéb felsőfok, Huszárikné Kiss

Emőke egyéb felsőfok, Kerekes Dóra egyéb felsőfok, Kiss László erdőmérnök, Kolman Attila egyéb felsőfok; Kukta Ágnes erdőmérnök, Mester Zsuzsanna erdőmérnök, Varga Milán erdősztechnikus;

Miskolci Helyi Csoport: Bakti Péter erdősztechnikus, Jóna Albert erdősztechnikus, özv. Szigety Nándorné egyéb középfok, Pál János Viktor erdőmérnök, Sipos Máté erdősztechnikus;

Nagykanizsai Helyi Csoport: Juránics István Dávid tanuló;

Pápai Helyi Csoport: Takács Péter egyéb felsőfok;

Rába-menti Erdőgazdálkodási és Vadgazdálkodási Helyi Csoport: Börzsei Bence egyéb középfok, Koloszar Péter egyéb középfok, Takács András egyéb középfok;

Sárospataki Helyi Csoport: Csizmár Béla erdősztechnikus; Vitányi Márk erdőmérnök;

Sopron Hallgatói Helyi Csoport: Andrési Dániel egyéb középfok, Andrési Réka egyéb középfok, Bálint Bence egyéb középfok, Balog Erika erdősztechnikus, Bárdos Zsolt egyéb középfok, Békési Péter erdőmérnök, Beniczki János egyéb középfok, Bernátsky Brigitta erdősztechnikus, Borbély András egyéb középfok, Csepregi János egyéb középfok, Erdős Tamás egyéb középfok, Füzsi Gábor egyéb középfok, Gergely Édua egyéb középfok, Hajdu Gergő erdősztechnikus, Holló Dániel egyéb középfok, Horváth Eszter egyéb középfok, Horváth Gergely erdősztechnikus; Horváth János Sándor erdősztechnikus, Horváth Zsolt egyéb felsőfok, Kalácska Kitti egyéb középfok, Kalló Dávid egyéb középfok, Kecskés Tamás egyéb középfok, Klimaj Renáta egyéb középfok, Kósik Dániel egyéb középfok, Kovács Árpád egyéb középfok, Léber Antal egyéb középfok, Marosi Mária egyéb középfok, Merő Nándor egyéb középfok, Merit Tamás egyéb középfok, Mészáros

Endre egyéb középfok, Mézes Gergely erdősztechnikus, Nagy Nándor erdősztechnikus, Nárai István egyéb középfok, Nemes Viktória Erzsébet egyéb középfok, Samu Achilles erdősztechnikus, Sereg Zita egyéb középfok, Tóth Balázs erdősztechnikus, Tóth Bernadett egyéb középfok, Tóth Éva egyéb középfok, Töser Judit egyéb középfok, Vajda Zsófia egyéb középfok, Varga Anna Judit egyéb középfok, Veréb Krisztina egyéb középfok, Zamozy Gábor egyéb középfok;

Soproni Helyi Csoport: Horváth Attila László erdőmérnök;

Szombathegyi Helyi Csoport: Jakab Szilvia erdőmérnök, Kámpel József erdőmérnök;

Székesfehérvári Helyi Csoport: Bartha Ferenc erdősztechnikus, Brajnovits Attila egyéb felsőfok, Deák Bárdos Péter erdősztechnikus, Rauf Károly József erdősztechnikus;

Szolnoki Helyi Csoport: Ifj. Csala Flórián egyéb felsőfok;

Tamási Helyi Csoport: Bezzeginé Tamcsa Mária egyéb középfok, Khiesz Sándor egyéb felsőfok, Siklósi Lajos egyéb felsőfok; Váli Péterné egyéb felsőfok;

Veszprém HM Helyi Csoport: Pál Lajos erdőmérnök, Tengerdi Győző egyéb felsőfok;

Veszprém VM Helyi Csoport: Herczeg Péter erdőmérnök; Meszeimé Kozma Lilla egyéb felsőfok;

Vértesi Helyi Csoport: Geiszt Ferenc erdősztechnikus, Greiner József erdőmérnök, Hartdében Tibor erdősztechnikus, Kis Balázs erdősztechnikus, Martonosi Dániel erdősztechnikus, Riesing István egyéb felsőfok, Sárainé Illés Edina egyéb középfok; Tarcsa János Lajos erdősztechnikus, Zakariás Éva erdőmérnök;

Visegrádi Helyi Csoport: Kardos Imre erdősztechnikus, Pintyőke Ákos egyéb középfok; Ribtiánszky Gergely erdőmérnök, Sunyáné Csizmadia Andrea egyéb felsőfok, Szentbe Gábor erdőmérnök;

Zalaegerszegi Helyi Csoport: Bakon Ádám erdősztechnikus.

Összefogás Európa erdeinek védelmére

Európa jó példával járhat elől, ha az érintett országok szakembereinek sikerül tető alá hoznia egy joghatással bíró európai erdőegyezményt.

Az 1992-ben megkötött Riói Egyezményekhez – amelyek a klímaváltozással, a biodiverzitással és a sivatagosodással foglalkoznak – hasonlóan különleges jelentőséggel bírma egy olyan nemzeteken átvívelő megállapodás létrejötte, amelyben az európai országok egyezményben nyilvánítanak ki az erdők védelmének, a fenntartható erdőgazdálkodás fontosságát.

A téma jelentőségét jelzi, hogy a bécsi ENSZ-központban március elején az európai erdőegyezmény létrehozása érdekében tartott nemzetközi tárgyalássorozat első fordulóján 41 európai ország, az Európai Unió és számos szakmai és érdekvédelmi szervezet képviselője mellett – a jelentős ázsiai területtel rendelkező – Oroszország és Törökország is képviseltette magát.

Már a legégetőbb környezetvédelmi témákat feszegető 1992-es riói találkozón is felmerült egy globális, a Föld minden országára kiterjedő erdőegyezmény megkötésének szükségessége, ám akkor, az ott jelen lévő országok egymástól eltérő elképzelései miatt egy ilyen egyezmény nem születhetett meg. Tavaly júniusban azonban az erdőgazdálkodásért felelős európai miniszterek egy tárgyalássorozat megkezdéséről döntöttek, melynek sikere esetén 2013-ra tető alá hozható az erdők védelméről szóló európai egyezmény. Ezt a közös szándékot magyar részről *Kardeván Endre* vidékfejlesztési minisztériumi államtitkár írta alá.

(VM Sajtóiroda)

Rafael István (1941-2011)

Már több mint egy éve, hogy eltávozott közülünk, ezért megkésve és osztálytársai nevében is elbúcsúzom Tőle.

1941. július 31-én született Isaszegen, az általános iskolát is ott végezte. 1955-ben

Szegeden az Erdészeti Technikumban megkezdte középiskolai tanulmányait. Jó tanulmányi eredménye mellett kiemelkedően sportolt. Előbb a Szegedi Vasutas Sport Egyesületben súlyt emelt, majd a Szegedi Egyetemi Atlétikai Clubban birkózott, az országos ifi birkózó bajnokságon III. helyezést ért el.

Az érettségi után a Gödöllői Állami Erdőgazdaság Valkói Erdészeténél kezdett dolgozni, ahol beosztott erdész, fagyáértmányttermelő erdész, raktáros. Másfél év után áthelyezik Máriabesnyőre, ahol egy 30 hektáros csemetekert kezelője lett. 1961-ben kerülve vezető erdésznek nevezik ki.

1963 őszétől a Pest megyei Fásító Erdészeti műszaki vezetője. Az erdészeti 1967-es megszűnése után az Isaszegi Erdészeti fahasználati műszaki vezetője lesz, 1978-ban az erdészeti vezetőjének nevezik ki.

1979-ben összevonják a Valkói Erdészettel és az összevont erdészeti lesz a fagyáértmányttermelési műszaki vezetője. Ebben a munkakörben dolgozik 1989-ig, majd ettől kezdve egészen a nyugdíjba vonulásáig, 2001-ig fahasználati műszaki vezető.

Szép és sikerekben gazdag szakmai pályát futott be, többnyire a fakitermelés és fafeldolgozás vonalán tevékenykedett, felelősei legnagyobb elismerése mellett.

Jó kedélyű, vidám, egyenes jellemű ember volt, véleményét soha nem rejtette véka alá, és mindig segítőkészen állt rendelkezésére a fiatalabb szakembereknek.

A Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskola szakmai tanulmányútjainak gyakori házigazdája volt. Örömmel látta vendégül a középiskolásokat.

Az OEE - nek 1958 óta tagja volt, rendszeresen részt vett a vándorgyűléseken, aktív egyesületi életet élt.

Igazi közösségi ember volt, minden osztálytalálkozónk szervezésében tevékenyen részt vett, jelenlétével, történeteivel mindig jó kedvre derítette a társaságot. 2010-ben, az utolsó osztálytalálkozónkon már nem volt olyan vidám, kissé fáradt volt, de senki sem gondolta, hogy ez lesz az utolsó együtt töltött néhány napunk.

Nagy részvét mellett temették el Isaszegen. Emlékedet megőrizzük.

Sipos Géza

Géczi Ilona (László Endréné) (1935- 2012)

Abban a szerencsében volt részem, hogy amikor Szegedre kerültem a Kiss Ferenc Erdészeti Technikumba, ő lett az osztályfőnököm. Akkor még nem tudtam, hogy a nemrég Debrecenből Szegedre költözött intézmény egyik igen csinos oktatója nem „profi” tanár.

A Baranya megyei Gilvánfán született ifjú hölgy Sopronban végzett 1958-ban a Főiskolán. Azok közé tartozott, akik a forradalom után Ausztriába menekültek, de hazahúzta őket a szülőföld, a család.

Ifjú mérmökként a Csongrád megyei Erdőgazdaságnál dolgozott, majd innen váltott a katedrara, ahonnan növénytant, erdőművelést, földméréstant és műszaki rajzot oktató. Természetesen a kapcsolódó gyakorlatokat is vezette. A növények, gombák világában igencsak otthon érezte magát.

Tanári diplomát 1971-ben szerzett. Ám 1970-ben megvált az iskolától és a MÉM Szegedi Áll. Erdőrendezőséghez került üzemvezetőnek, majd laborvezető, végül kirendeltségvezető-helyettes lett.

Innen 1979-ben Kecskemétre vezetett az útja, és itt folytatta hatósági ténykedését.

Sokoldalúan érdeklődött a kultúra iránt. Férjével nagy komolyzene-rajongó volt.

Nyugdíjas éveit szeretett városában, Szegeden töltötte. Tanítványai – különösen akiknek osztályfőnöke volt – rajongásig szerették. Az osztálytalálkozók változatlan érdeklődéssel hallgatta növendékei sorsát, és szomorúan fogadta az egyre gyarapodó névsort az elmentekről.

Tisztelt Tanárnő, drága Ila. Lám már csak odaát találkozhatunk. A helyzet az, hogy már mi, a tanítványok is az „első vonalban” küzdünk nyavalyáinkkal. Tudjuk, hogy előbb-utóbb megtartod ismét a névsorolvasást, amikor már „nem hiányzik senki”.

Papai Gábor

Jánó András (1938-2012)

Fájdalommal jelentem, hogy egykori tanítványom és barátom, Jánó András erdőmérnök 2012. február 5-én Torontóban elhunyt.

Az 1938-ban Budapesten született Jánó András egyetemi tanulmányait Sopron-

ban kezdte, ahol kiváló eredménnyel szerzett erdőmérnöki oklevelet. Rövid ideig tevékenykedett Visegrádon, majd visszakerült Sopronba, s egyetemi adjunktusként dolgozott az erdőfeltárási tanszéken. Személyes okok miatt 1966-ban külföldre távozott, ahol először rövid ideig a Német Szövetségi Köztársaságban, majd Kanadában élt. Tanulmányait kiegészítve az Ontario Ministry of Natural Researches intézetben dolgozott, a távérzékelési (REMOTE sensing) részlegét vezette. Tudományos munkásságáról az Interneten található leírás.

Szabad idejében kedvelt időtöltése a madarászat, gombászat, a természetjárás volt, de tág érdeklődési körébe sok egyéb is belefért. Két házasságából két gyermeke született. Akik ismerték őt, meggyőződhetnek kiváló testi, szellemi, erkölcsi tulajdonságairól.

Minden barátja, s bizonyonyal egykori tanítványai is megrendülten fogadják halálhíret, és emlékezni fognak a feledhetetlen emberre és tanáregyéniségre.

Hajdu Endre

Tíz éves az Őrségi Nemzeti Park

Bizonyára a leghányattottabb sorsú nemzeti parkunk az Őrségi. Az 1970-es évek elején három nemzeti park alapítását határozták el, melyek között a hortobágyi és a kiskunsági után ott volt az Őrségi is. *Rakonczay Zoltán*, a természetvédelem akkori első embere utasítást is adott az Őrségi Nemzeti Park alapításának előkészítésére, s megbízottat rendelt ki a térségbe. A megyei politika azonban megakadályozta a nemzeti park létrehozását! (Érdekesség, hogy az a személy, aki elsőszámú megyei vezetőként a legjobban ellenezte a nemzeti parkot, később a környezet- és természetvédelem első embere lett, majd nyugdíjba vonulása után a Vas megyei civil természetvédelem fontos embereként serénykedett.) Időközben többször felszínre került a nemzeti park létesítés gondolata, de a téma érzékeny volta miatt a döntéshozók közül senki sem mert határozottan kiállni mellette. Az ezredforduló legvégén civil kezdeményezés keretében aláírásgyűjtés folyt, amely újra elindította a folyamatot, s közben a terület tudományos feltárása is megtörtént. Többek áldozatos és kitartó munkájának köszönhetően végül is 2002. március 8-án *Orbán Viktor*, Magyarország miniszterelnöke felavatta az Őrségi Nemzeti Parkot. Az elmúlt évtized azonban nem volt felhőt-

len! Miközben folyt az aktív természetvédelmi munka, s egyre több pártolója lett helyben és az országban a nemzeti parknak, 2007. március 1-vel megszüntették az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságát, s az irányítási feladattal a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóságát bízták meg. Az érthetetlen átszervezés helyben és országos szinten is nagy felháborodást váltott ki, melynek következtében 2008. április 1-től újra visszaállították az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságát. A nemzeti

park fennállásának tíz éves évfordulóján, 2012. március 9-én *Schmitt Pál* köztársasági elnök is megtisztelte jelenlétével az ünnepséget, aki beszéde után *Rakonczay Zoltán*nal, a hazai természetvédelem nagy öregjével fogott kezét, s mint hangoztatta, ez a kézfogás mindenkinek szól, aki pártolta, pártolja az Őrségi Nemzeti Park ügyét. Az ünnepség után az Őrség ízeivel ismerkedhetett a szépségű jelenlévő.

Bartha Dénes

Dinoszaurusz kori erdősegek

A dinoszaurusz kori erdősegek első részletes térképét állították össze brit kutatók, eredményeik a Planet Earth című folyóirat online kiadásában látták napvilágot. A londoni egyetem tudósai munkájuk során arra az adatbázisra támaszkodtak, amely több mint kétezer krétakori helyszínről származó, fosszilizálódott erdőkre tartalmaz információt – olvasható a PhysOrg (<http://www.physorg.com>) tudományos hírportálon. „Kutatásaink arról tanúskodnak, hogy bolygónk nagy részét a tülevelek osztályába tartozó araukária erdősegek borították. Különösen jellemző volt ez a fafajta a fojtogatón meleg és párás trópusokra. Ettől délre és északra a ciprus dominált, a sarkvidék pedig a fenyőfák birodalma volt” – magyarázta *Emilio Peralta-Medina*, a kutatások vezetője. Mint kifejtette, a kréta időszakban a mainál sokkal nagyobb volt a trópusok kiterjedése, a mérsékelt égöv pedig a sarkvidék közelében helyezkedett el. A sarkkörön

túli területeken is több volt a fa, mint a jég. A fosszilis leletek tanúsága szerint a dinoszauruszok kihalása előtt nem sokkal megváltozott az erdők jellege: megjelentek a zárvatermők (Magnoliophyta). „A jelenkori magnóliákhoz hasonlatos virágos növények terjedtek el, amelyek első ízben hozták el világunkba a színeket és illatokat” – ecsetelte *Peralta-Medina*. A zárvatermők fokozatosan kiszorították a tüleveleket, és a kréta időszak végére a domináns fafajttá váltak. A kutatók a kréta időszi erdők feltérképezése mellett azt is vizsgálták, hogy milyen gyorsan nőttek a fák. A fagyűrűk tanúsága szerint növekedési rátájuk kétszerese volt a mai fákénak, különösen gyorsan terebélyesedtek a sarkvidék közelében. A meleg éghajlat oka minden jel szerint a rendkívül magas légköri szén-dioxid-koncentrációban keresendő. Míg napjainkban értéke 398 ppm (parts per million/a keresett komponens egymillió egységre jutó ré-

szecskeszáma), a kréta idősziakban meghaladta az 1000 ppm-et. „Amennyiben a légköri szén-dioxid-koncentráció ilyen ütemben emelkedik, 250 év múlva elérjük a kréta időszi szintet. Ha ez megtörténik, az erdők visszatérnek az Antarktiszra” – vélekedett *Howard Falcon-Lang*, a tanulmány társszerzője.

(MTI)

Kitakarították...

Negyedik alkalommal gyűjtöttek hulladékot a Debreceni Egyetem hallgatói a Nagyerdőn. A nagytakarításon 20 ezer liter szemét gyűlt össze... A munkához szükséges zsákokat és gumikesztyűket a NYÍRERDŐ Zrt. adta. A Debreceni Erdészet segít elszállítani a hulladékot is...

(Debrecen Televízió)

„A természet csodái” Újpesten

Fenti címen adott otthont az Újpesti Gyermek-és Ifjúsági Ház egy hosszú hétvégén egy nagyszabású kiállításnak. Az e célra átrendezett ház terelő labirintusai különféle „oázisokban” szélesedtek ki, melyekben valóban a természet csodáit szemlélhette a – főleg gyermekekből álló – látogatók sokasága. Mindjárt az első teremben – mint fővédnök – a Vértesi Erdő Zrt. mutatkozott be, ahol láthattuk a gazdaság tevékenységét bemutató paravánokat, a munkatársak készítette látványos, igényesen kiállított fotókat. (Boros Péter, Fáczányi Zsombor, Koszka Attila, Riesing István, Schneider Viktor, Viszló Levente). Megismerkedhettünk a vértesi térség arborétumaival, a szobányi nyitott tárlóban kitömött állatok, madarak szemléltették az erdő állatvilágát. Az „erdő” fölé magasas tomyosult, melyből egy stílszerűen beültözött vadászholgy kémlelte a messzeséget.

Egy látogató kisdíák csodálkozott is ezen: „Anyá, a nénik is vadásznak?” Mire jött a kétértelmű válasz: „Kérdezd meg apádtól”. A további fejleményt már

nem hallottam, mert a következő folyosórészről jövő hangok csábítottak. A kalicákba zárt csöppnyi madarak olyan hangversenyt adtak, melyért igazán érdemes volt előresietni. Valószínűleg

örülhettek egymásnak. Igaz nem volt kivehető, hogy rabságukról panaszkodnak vagy csak az együttlét boldogsága miatt fakadtak dalra.

Az igazi meglepetés a színházteremben várta a látogatót. A trópusi vadon apraja mutatkozott be. Hüllők tucatjai, békák, halak csótányok, még filmekben is ritkán látható állatok kavalkádjá szomorkodott a szűkre szabott akváriumokban, terráriumokban. Mindjárt a belépéskor egy hatalmas Boa constrictor láthattunk, amint összetekeredve „pihent” egy félig vízzel telt tepsiben. Mire végigjártuk a kiállítást a gyermekek gazdagabbak lettek sok-sok újdonsággal, a felnőttek meg egy tapasztalattal, hogy jobb lenne a kiállított állatoknak az élőhelyükön, az erdőben, az Amazonas vizeiben.

Kilépés előtt az ásványgyűjtők kínálták portékájukat, különféle csecsebecsüket. Összességében tanulságos és hasznos volt a rendezvény itt a városi rengetegben, mert tanított, szórakoztatott, elgondolkodtatott.

Kép és szöveg: **Pápai Gábor**

Albínó boa

Bütykös csótány

Vörös csőrös sikkó

Vörös pirája

Zöld leguán

Díszes szarvasbéka

Dzsungel sikkó

Királysikkó

Madárpók

Aligátorteknős

Mindenre van megoldás!

A STIHL termékeivel megismerheti a valódi teljesítményt

Mielőtt munkához lát, készüljön fel alaposan és válasszon kézenfekvő megoldást. Egy megbízható motorfűrész hú társ lehet az otthonában, de akár az erdőben is. Használja a STIHL termékeit, hogy munkájához megkapja a maximális segítséget.

Akciós termékeinket keresse honlapunkon és szaktereskedéseinkben.

Tavaszi akció **2012. április 1 – május 31.**

→ stihl.hu

Látogasson el megújult honlapunkra!

AKCIÓS ÁR
STIHL MS 170-D*
52 490,-

* A kép csak illusztráció

BUSINESS
4x
Superbrands
08 '09 '10 '11

ANDREAS STIHL KFT. 2051 Biatorbágy-Budapark, Paul Hartmann u. 4.
Telefon: (06-23) 418-054 · Fax: (06-23) 418-106
www.stihl.hu · E-mail: info@stihl.hu

STIHL®